

(*)Facultade de Ciencias da Educación

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantéña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

(*)Grao en Educación Social**Subjects****Year 3rd**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G130V01501	Socio-educational intervention in childhood and adolescence in social risk situations	1st	6
005G130V01502	Mediation in situations of conflict and violence	1st	6
005G130V01503	Cultural animation programs	1st	6
005G130V01601	Introduction to professional practice	2nd	6

O05G130V01602	Externships: Practicum I	2nd	12
O05G130V01901	Evaluation of socio-educational programs	1st	6
O05G130V01902	Intervention in health and social education	1st	6
O05G130V01903	Action-research in socio-educational practice	1st	6
O05G130V01904	Consumption and cultural identity sociology	1st	6
O05G130V01905	Group dynamics and community psychosocial intervention	2nd	6
O05G130V01906	Environmental education for sustainable development	2nd	6
O05G130V01907	Intercultural Education for peace	2nd	6
O05G130V01908	Gerontology and Social education	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social**

Subject	Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social			
Code	O05G130V01501			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language				
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Lecturers	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
E-mail	cirodicio@uvigo.es			
Web				
General description	Cando se produce algunha situación que dificulta ou inhibe o desenvolvemento integral do menor estamos falando dunha situación de risco. Normalmente estas situacións danse no mesmo contorno do menor, pero situacións estruturadas e sociopolíticas tamén inciden negativamente neste grupo de poboación. Coñecer os factores que xeran situacións de risco para a infancia e a adolescencia, os indicadores que permitan identificalos e as repercusións que éstas teñan nos menores que as sufran, convértese nun ámbito suficientemente amplo e complexo, no que o Educador Social ha de intervir.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B2	Planificación e organización
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B15	Creatividade
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Competencias de materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1.Coñecer, analizar e indagar sobre a realidade social e educativa.	A2 A5 A14 A16 A17	B2 B3 B4 B6 B8 B9 B10 B12
2.Deseñar,organizar, por en práctica e avaliar programas de intervención socio-educativa para minimizar as dificultades sociais	A2 A5 A12 A14 A16 A17 A18	B2 B3 B5 B12
3.-Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas e de compensación	A2 A5 A14 A15 A17	B3 B4 B7 B8 B10 B12
4.-Favorecer o desenvolvemento comunitario e socio-educativo	A2 A5 A8 A12 A14 A17	B2 B3 B4 B10 B11 B12
5.-Analizar y diagnosticar la realidad social y las dificultades sociales como base que fundamenta el desarrollo de acciones e iniciativas socio-comunitarias y educativas.	A5 A7 A8 A12	B2 B3 B4 B6 B8 B10 B11 B12
6.-Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos precisos para o desenvolvemento exitoso da intervención socio-educativa na infancia e adolescencia en dificultades sociais	A2 A5 A6 A8 A14 A17	B2 B3 B4 B5 B8 B11 B12
7.- Formar a un profesional para actuar no ámbito da intervención socio-educativa que sexa capaz de dar resposta a realidades diversas desta sociedade actual	A5 A8 A16 A22	B2 B6 B8 B11 B12 B15 B19

Contidos

Topic	
1.- Infancia, adolescencia e mocidade en dificultade social	1.1. Introducción. 1.2. Benestar social e infancia. 1.3. Dificultade social na infancia. 1.4. O bo trato á infancia e a resiliencia.
2.- Socialización e inadaptación social. Inadaptación, desadaptación e marxinación.	2.1. Familia, escola, relixión e poder, axentes de socialización. 2.2. Marxinación social do menor. 2.3. Inadaptación social. 2.4. Conflicto e desviación social.

3.- A prevención: Intervención, metodoloxía e niveis de intervención.	3.1. Metodoloxía do proceso de intervención. 3.2. Proceso da intervención. 3.3. Estudo diagnóstico. 3.4. Niveis de intervención. 3.5. Marco xeneral dos recursos sociais para menores e xóvenes.
4.- Modalidad de atención socio-educativa: Intervención preventiva, asistencial e rehabilitadora.	4.1. Prevención do absentismo y o fracaso escolar. Programas de absentismo. 4.2.- Educación intercultural. Educar para a igualdade: a asimilación cultural. 4.3.- Acogimiento familiar e a adopción. 4.4.- Atención residencial. 4.5.- Atención a menores inmigrantes. 4.6.- A reeducación e a integración social do menor. 4.7.- Medidas de reforma y reeducación de menores.
5.- Dificultade social no ámbito familiar.	5.1. Introducción. 5.2. Dificultade social nun ámbito violento. 5.3. Sintomatología e patoloxía presentadas por menores expostos a violencia intrafamiliar. 5.4. Incompetencia familiar e dificultade social infantojuvenil. 5.5. Dificultade social infantojuvenil por abandon afectivo. 5.6. Algunhas consecuencias da dificultade social no ámbito familiar.
6.- Dificultade social por uso inadecuado de TIC.	6.1. Introducción. 6.2. Fenda dixital xeracional e dificultade social infantojuvenil no uso de TIC. - Ciberacoso - Cyberbullying - Grooming - Chaturbarsing - Adiccións en rede
7.-Dificultad social por maltrato na infancia.	7.1. Definición, incidencia e prevalencia. 7.2. Teroías sobre os malos tratos aos fillos. 7.3. Factores de risco. 7.4. Consecuencias dos malos tratos. 7.5. Resiliencia en nenos maltratados. 7.6. Intervención nos malos tratos. 7.6.1. Tratamento de pais abusivos e de fillos maltratados. 7.6.2. Programas de prevención dos malos tratos.
8. Programas para prever os problemas de adaptación dos fillos de divorciados.	8.1. Necesidade dunha intervención preventiva. 8.2. Programas educativos para pais divorciados. 8.3. Bases empíricas destes programas. 8.4. Programas informativos breves. 8.5. Programas de varias sesións dirixidos a nais coa custodia. 8.6. Programas para pais sen custodia. 8.7. Intervención no contexto xudicial.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	3	5	8
Titoría en grupo	5	5	10
Estudo de casos/análises de situacións	10	10	20
Proxectos	4	80	84
Sesión maxistral	24	0	24
Probas de tipo test	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Explicación por parte do docente do contido da materia e das actividades a realizar
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Proxectos	Os alumnos elaborarán un proxecto, para o cal a docente proporcionaralles a información necesaria (documentación, visionado de películas, exposición de experto). Exposición do proxecto en formato vídeo.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies Description

Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso
------------------	---

Avaliación

	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado en formato vídeo dun tema sobre os contidos do proxecto	10
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20
Proxectos	Elaboración dun proxecto, que se valorará cos criterios expostos na rubrica na plataforma Moodle.	20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	50

Other comments on the Evaluation

1ª CONVOCATORIA.

DATA DO EXAME: 17 de Decembro ás 10 h. da mañá.

DATA DE REVISIÓN: 29 de Xaneiro de 10 a 12 h. da mañá.

CONVOCATORIA XULLO

DATA DO EXAME: 30 de Xuño as 18 h.

DATA DA REVISIÓN: 16 de Xullo de 10 a 12 h da mañá.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA

DATA DO EXAME: 15 de Outubro as 10 h.

DATA DA REVISIÓN: 4 de novembro ás 12 h.

ALUMNADO ASISTENTE (con polo menos, unha asistencia do 70% equilibrada nos diferentes tipos de sesións):

- A data para a entrega das diferentes actividades individuais (28 e 29 de Outubro), proxecto e exposición grupal (9 e 10 de Decembro), en formato papel.

- Para o alumnado de avaliación continua o desenvolvemento do traballo con todas as metodoloxías sinaladas é obrigatorio, así como acudir a clase regularmente (polo menos ao 80% das sesións). O non cumprimento destes extremos leva non ser cualificado a través da avaliación continua e pasará a realizar o proxecto e a exposición de forma individual.

- Aqueles estudantes que non acudan a clase con regularidade, considéranse alumnos non presenciais e deberán realizar as actividades, e o proxecto e exposición de forma individual e non se considerará avaliación continua. Data de entrega o 17 de decembro ás 10 h, día do exame.

-O alumnado asistente deberá cubrir unha ficha cos seus datos.

ALUMNADO NON ASISTENTE.

-O alumnado non asistente deberá concretar coa profesora os traballos/materiais/etc. a realizar, como máis tarde, no mes de outubro e facer a súa entrega o mesmo día en que realice o exame oficial da 1ª e 2ª convocatoria.

-O lugar de publicación das cualificacións e da revisión será no taboleiro de anuncios do despacho da profesora responsable e/ou en Faitic. A data de revisión sinalarase na listaxe de cualificacións exposto.

TUTORÍAS.

Realizaranse no despacho situado en 2º pavillón, baixo, despacho nº 26 no horario estipulado. De non poder acudir a tutorías presenciais levasen a cabo a través de skype previa cita.

OBSERVACIÓN.

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que levarán a cabo co alumnado na materia, concibíndose con certa flexibilidade; en consecuencia, pode requirir algunha rectificación promovida polo grupo de destinatarios real ou pola relevancia de situacións sobrevindas. Así mesmo, achegarase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Bibliografía. Fontes de información

AAVV (2010), **Educación XX1**, UNED,

Alsinet,C. y Balsells,M.A.(2011), **Infancia y adolescencia en riesgo social**, Milenio,

Balsells,M.A.,Del Arco,I. y Miñambres,A. (2009), **La infancia en situación de riesgo social y sus familias**, Ed.París,

Barudy, J. (1998), **El dolor invisible de la infancia**, Paidós,

Barudy,J. y Dantagnan,M.(2007), **Los buenos tratos a la infancia**, Gedisa,

Barundy, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Hijas e hijos de madres resilientes: traumas infantiles en situaciones extremas: violencia de género, guerra, genocidio, persecución y exilio.**, Gedisa,

Benítez,M.T.,Languín,A. y Sánchez,M.(2000), **Programa de atención al niño en situación social de riesgo**, Díaz de Santos-ayuntamiento de Madrid,

Bowlby, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría del apego.**, Paidós,

Brazelton,T. y Greenspan,S.(2005), **Las necesidades básicas de la infancia.Lo que cada niño o niña precisa para vivir,crecer y aprender**, Graó,

Calatayud,E.(2009), **La educación de los jóvenes: Una tarea social compartida**, Fundación Ecoem,

Cantón,J. y Cortés,M. (2003), **Guía para la evaluación del abuso sexual infantil**, Pirámide,

Cantón Duarte, J. y col. (2013)., **Violencia doméstica, divorcio y adaptación psicológica.**, Pirámide,

Casado, J., Díaz, J.A. y Martínez, C. (1997), **Niños maltratados**, Díaz de Santos,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos.**, Pearson,

Colás, A. (2011), **Derecho penal de menores**, Tirant lo Blanch,

Cyrułnik, B. (2007), **Los patitos feos: la resiliencia, una infancia infeliz no determina la vida.**, Gedisa,

Fernández,J.M.,Hamido,A.y Fernández,M.(2008), **El Educador Social de menores.Cuaderno de aprendizaje.**, Pirámide,

- Fernández Millán, J.M. y Hamido Mohamed, A. (2011), **Educación social y atención a la infancia.**, Pirámide,
- Galán Rodríguez, A. (2011), **La protección a la infancia: el desafío del Rey Salomón.**, Eos,
- García Barriocanal, C., Imaña, A. y De la Herrán, A. (2007), **El Acogimiento Residencial como medida de protección al menor**, Defensor del menor en la Comunidad de Madrid,
- García, N. y Noguerol, V. (2007), **Infancia maltratada. Manual de intervención**, Pirámide,
- Gómez, E. (2002), **Guía para la atención al maltrato infantil: desde los servicios sociales.**, Servicio de Publicaciones Universidad de Cantabria,
- González, E.(coord.)(2001), **Menores en desamparo y conflicto social**, CCS,
- Granados, P. y Mudarra, M.J. (2010), **Diagnóstico en Educación Social.**, Sanz Torres,
- López, F. (2010), **Necesidades en la infancia y en la adolescencia**, Pirámide,
- Martín Hernández, J. (2005), **La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección**, Pirámide,
- Martín, J. (2009), **Protección de menores. Una institución en crisis.**, Pirámide,
- Martínez García, C. (Coord) (2007), **Los sistemas de protección de menores en la España de las Autonomías. Situación de riesgo y desamparo de menores. Acogimiento familiar y acogimiento residencial.**, Dykinson.,
- Martínez, I. y Vázquez, A. (2006), **La resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida.**, Gedisa,
- Melendro, M.(dir.)(2007), **Estrategias educativas con adolescentes y jóvenes en dificultad social. El tránsito a la vida adulta en una sociedad sostenible**, UNED,
- Melendro, M. (2009), **El tránsito a la vida adulta de los jóvenes en dificultad social. Estrategias flexibles de intervención socioeducativa**, UNED,
- Mondragón, J. y cols. (2004)., **Intervención con menores: acción socioeducativa.**, Narcea,
- Ochoterena, J. y Arruabarrena, M.I. (2001), **Manual de protección infantil**, Masson,
- Quicios, M^a del P. (2013), **Infancia, adolescencia y juventud en dificultad social.**, Mc Graw Hill,
- Rodríguez, F.J. y Becedóniz, C.(Coords.)(2007), **El menor infractor. Posicionamiento y realidades**, Principado de Asturias,
- Ruiz, M.V. y Martín, M.S.(2008), **Adolescentes en riesgo social. Prevención e intervención**, Comunidad de Madrid- Consejería de Familia y Asuntos Sociales,
- Sáinz-Cantero, M.B. y Pardo, E.(2010), **Régimen jurídico de los centros de protección y reforma de menores**, Comares,
- Sanmartín, J.(Coord.) (2008), **Violencia contra niños**, Ariel-Centro Reina Sofía para el estudio de la violencia,
- Suárez, J.M.(1999), **Historia dos dereitos da infancia**, Xunta de Galicia,
- Tarín, M. y Navarro, J.J. (2006), **Adolescentes en riesgo. Casos prácticos y estrategias de intervención socioeducativa.**, CCS,
- Urra, J. (2010), **Adolescentes en conflicto. 53 casos reales.**, Psicología. Pirámide,
- Vélez de Medrano, C.(2008), **Intervención educativa y orientadora para la inclusión social de menores en riesgo**, UNED,

---

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

IDENTIFYING DATA**Mediación en conflitos e situacións de violencia**

Subject	Mediación en conflitos e situacións de violencia			
Code	O05G130V01502			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Lameiras Fernández, María			
Lecturers	Lameiras Fernández, María			
E-mail	lameiras@uvigo.es			
Web				
General description	Os termos "conflito" e "violencia" están estreitamente relacionados. O conflito é inherente á persoa humana e á sociedade: o individuo é un ser en conflito e non pode deixar de sê-lo. Non obstante, non sucede o mesmo coa violencia: a violencia non está na natureza humana; senón tan só o potencial para a violencia, pero as circunstancias condicionan a realización dese potencial (Galtung, 1997). O conflito non necesariamente ten que rematar en violencia física ou verbal. O fracaso na transformación do conflito é o que conduce á violencia. A complexidade da sociedade actual está a xerar novas formas de conflito e violencia tanto nos espazos públicos como nos privados. A través do desenvolvemento dos contidos desta asignatura tentamos debater sobre os diferentes contextos de relación e socialización das persoas, identificar conflitos e situacións de violencia nos ámbitos familiar, penal xuvenil e escolar, analizando as súas causas e as respostas producidas; presentando posibles estratexias de xestión e resolución dos conflitos desde unha perspectiva positiva e creativa.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B16	Liderado
B17	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crise en comunidades socioeducativas	A2	B1 B2 B6 B7 B11 B13 B17

Asumir e orientarse de acordo cos valores de igualdade e cidadanía democrática e capacitar para a prevención e mediación nos casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...).	A3	B10 B11 B16
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos		B1 B2 B5 B7
Posuír capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de relación interpersoal, solidariedade e empatía.	A18	B6 B11 B15 B16
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas.	A20	B1 B2 B7 B9
Asesorar e acompañar a persoas e grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo.	A21	B6 B11 B14 B16

Contidos

Topic	
I. O conflito e a violencia	1.1. Análise do conflito e a violencia na sociedade actual: Epidemioloxía 1.2. Teorías explicativas da agresividade e a violencia. 1.3. Ciclos da violencia. Fases
II. O conflito escolar: o maltrato entre iguais	2.1. Aproximación conceptual ao fenómeno do maltrato entre escolares 2.2. Situación nacional e internacional do maltrato entre escolares. 2.3. Factores identificativos no estudio do maltrato entre escolares.
III. O conflito no contexto da familia e no contexto afectivo-relacional	3.1. A violencia intrafamiliar: os estilos educativos familiares. 3.2. A violencia de xénero: causas e manifestacións. 3.3. A violencia nas relacións de parella dos/as adolescentes.
IV. O conflito no contexto laboral.	5.1. O conflito na empresa: o acoso laboral. 5.2. Situación nacional e internacional do acoso laboral.
V. A Mediación na xestión e na resolución de conflitos.	5.1. Principios básicos da mediación. 5.2. Aplicacións da mediación na xestión e resolución de conflitos: técnicas e programas 5.3. O papel do/a educador/a Social como mediador/a

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	8	0	8
Traballos tutelados	5	75	80
Presentacións/exposicións	8	28	36
Sesión maxistral	22	0	22
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de tipo test	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	Exercicios ou proxectos que os/as estudantes desenvolven na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	Os/as estudantes en grupo, ou ben individualmente, elaboran un documento e/ou investigación sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentacións/exposición	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. Levarase a cabo en grupo ou de xeito individual.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Traballos de aula	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos/as estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho da profesora, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Traballos tutelados	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos/as estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho da profesora, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Presentacións/exposicións	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos/as estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho da profesora, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Sesión maxistral	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos/as estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho da profesora, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación.
Levarase a cabo en grupo, de forma escrita.
Ademais, tamén se valorará a exposición que se faga do traballo na aula.	20
Traballos tutelados	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	30
Probas de tipo test	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	50

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é necesario superar todas as probas.

Alumnado non presencial: deberá falar cos profesores da materia ao principio do curso, para acordar un plan de traballo específico.

Segunda convocatoria: o alumnado que aprobe algunha das partes ou probas da materia, se lle conservará a cualificación ata a segunda convocatoria (xullo). As probas non aprobadas serán avaliadas na mesma convocatoria.

Para superara materia é necesario superar todasas probas.

HORARIOS TITORIAS: PRIMER CUADRIMESTRE

LUNS: 10-11, 13-14 Y 19-21 HORAS

MARTES: 10-11 Y 13-14 HORAS

DESPACHO DA PROFESORA: SEGUNDO PABILLON "OLGA GALLEG0" SEGUNDO ANDAR DESPACHO NUMERO 8

Data de entrega de traballos: 5 decembro 2014

Datas de exame:

*Exame: 22 decembro 2014 16h. (Revisión de examen: 29 enero 2015)

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA BASICA

PARKINSON, L. (2005). Mediación familiar. Teoría y práctica: Principios y estrategias operativas. Barcelona: Gedisa

TORREGO, J. (coord.) (2000). Mediación de conflictos en instituciones educativas. Madrid: Narcea.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

BUSTELO, D. J. (1995). La Mediación familiar interdisciplinaria. B M S Ediciones, Madrid.

CARRERA, M.V., LAMEIRAS, M. E RODRÍGUEZ, Y. (2011). Víctimas e agresores/as na escola: unha análise do fenómeno [bullying] desde a perspectiva de xénero a través da voz dos sus protagonistas. En VV.AA, Cátedra Novacaixagalicia de Estudos feministas (pp. 11-42). Ourense: Universidade de Vigo, Difusora de Letras, Artes e Ideas.

CARRERA, M.V., LAMEIRAS, M., RODRÍGUEZ, Y., FAILDE, J.M. Y CALADO, M. (2008). Análisis comparativo del maltrato escolar entre iguales desde la perspectiva de la víctima, el agresor y el espectador. En J.A. González-Pienda y J.C. Núñez, Psicología y Educación: Un lugar de encuentro (pp. 2118-225). Oviedo: Universidad de Oviedo, Departamento de Psicología. ISBN: 978-84-8317-692-4.

CARRERA-FERNÁNDEZ, M. V., LAMEIRAS-FERNÁNDEZ, M., RODRÍGUEZ CASTRO, Y. Y VALLEJO-MEDINA, P. (2013). Bullying among Spanish Secondary Education Students: The role of Gender Traits, Sexism, and Homophobia. Journal of Interpersonal Violence, 29, may, doi: 10.1177/0886260513488695

CUADERNOS DE PEDAGOGÍA, nº -359 (julio-agosto 2006). Número monográfico sobre [Convivencia en los centros].

FERNANDEZ, I. (1998): Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar como factor de calidad. Madrid: Narcea.

JARES, X. (2001): Aprender a convivir. Vigo: Generales.

LAMEIRAS FERNÁNDEZ, M.; CARRERA FERNÁNDEZ, M.V.; RODRÍGUEZ CASTRO, Y.; FAÍLDE GARRIDO, J.M. (2009). Actitudes sexistas y maltrato escolar en adolescentes de secundaria. En A. Gil, G. Serig y A. Forcada (Eds.). Poder, poderes y empoderamiento... ¿Y el amor? ¡Ah, el amor! ! (pp. 277-285). Castellón de la Plana: Fundación Isonomía, publicaciones de la Universitat Jaume I. Servei de Comunicació i publicacions. ISBN:978-84-692-1555-5.

MAGALHAES, M. J., RODRÍGUEZ CASTRO, Y. FORTE, A. (2014). As concepções dos/as Profissionais duma Casa de Abrigo de Solidariedade. *Revista Iberoamericana de Salud y Ciudadanía*, 2(2), 129-139.

NEUMAN, Y. (2006). Mediación Penitenciaria: alternativa a la prisión. Editorial Universidad de Buenos Aires, Buenos Aires.

RODRÍGUEZ CASTRO, Y., LAMEIRAS FERNÁNDEZ, M., CARRERA FERNÁNDEZ, M.V. Y FAILDE, J.M. (2009). Las actitudes hacia la violencia de género y el sexismo en una muestra de población gallega. *Investigación, cultura, ciencia y tecnología*, 2, 32-37.

TORREGO, J. C. (2009). El Plan de convivencia. Fundamentos y recursos para su elaboración y desarrollo. Madrid: Alianza Editorial.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that it is recommended to have taken before

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

IDENTIFYING DATA**Programas de animación sociocultural**

Subject	Programas de animación sociocultural			
Code	O05G130V01503			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Dapia Conde, María Dolores			
Lecturers	Dapia Conde, María Dolores			
E-mail	ddapia@uvigo.es			
Web				

General description	<p>Despois de varios anos a animación sociocultural impúxose como unha necesidade. De ser considerada como algo marxinal, estase pasando a súa institucionalización. Con isto potenciase unha nova modalidade pedagóxica, un novo modelo de intervención que vai perfilando os seus fins, obxetivos, método, programas e conformando un novo tipo de educador/a, o/a [animador sociocultural].</p> <p>A materia [Programas de animación sociocultural] configúrase como unha materia clave para a formación dos alumnos e alumnas de Educación Social polas aportacións teóricas e prácticas da mesma a un dos seus ámbitos de actuación, tanto no que se refire a súa cualificación xeral como no que alude a unha capacitación máis específica. Constitúe a formación específica para introducir aos estudantes na profesión de animador/a sociocultural, e asimismo constitúe un dos perfiles recollidos no Libro Blanco. Título de grado en pedagogía e educación social: Animador y gestor socio-cultural, proposta elaborada por unha rede de universidades españolas para a adaptar a titulación de Educación Social ao Espacio Europeo de Educación Superior.</p> <p>[O animador sociocultural é aquela persoa que, utilizando unha tecnoloxía social baseada nunha pedagogía participativa, facilita o acceso a unha vida máis activa con maior participación e comunicación coa colectividade da que se forma parte, potenciando, en consecuencia, a autonomía persoal e grupal, a relación interactiva con outras persoas, a integración nun entorno sociocultural e a correspondente capacidade para transformar ese contexto].</p> <p>A materia adecúase ao perfil profesional e académico da titulación nos seguintes aspectos:</p> <p>(a) Na aproximación teórica ó estudio da Animación Sociocultural: concepto, caracterización, ámbitos, formación, profesionalización,...</p> <p>(b) Na aposta básica por capacitar aos estudantes para o deseño de programas de animación sociocultural adaptados aos distintos contextos de intervención atendendo a medios, destinatarios,...</p>
---------------------	---

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades

A20 Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas

B1 Capacidade de análise e síntese

B4 Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional

B5 Xestión da información

B6 Resolución de problemas e toma de decisións

B8 Capacidade crítica e autocrítica

B11 Habilidades interpersoais

B13 Autonomía na aprendizaxe

B17 Iniciativa e espírito emprendedor

B19 Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

B20 Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
- Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos necesarios para o desenvolvemento da intervención neste ámbito.	A1 A2 A3 A8 A10 A13 A15 A19 A20	B1 B6 B8 B17
- Formar a un profesional para actuar no ámbito da animación sociocultural que sexa capaz de dar resposta á realidade social actual.	A2 A3 A4 A7 A10 A16 A20	B1 B4 B6 B8 B17 B19 B20
- Diseñar, organizar, poñer en práctica e avaliar programas de animación sociocultural nos diversos ámbitos de traballo.	A1 A2 A6 A13 A14 A15 A20	B4 B5 B11 B13 B20

Contidos

Topic

1. Conceptualización e caracterización da animación sociocultural (ASC).	SUBTEMAS 1: Conceptos afines. Análise de distintas definicións de ASC. Cara unha definición de ASC. Características e obxectivos. A ASC, ámbito da educación social.
2. Perspectiva histórica e comparada da ASC. Panorámica: ámbitos.	SUBTEMAS 2: Xénese e evolución da Animación Sociocultural. A ASC en distintos países. Ámbitos da ASC: Taxonomización e análise.
3. Bases antropolóxicas, sociolóxicas e psicolóxicas da ASC.	SUBTEMAS 3. Bases antropolóxicas. Bases sociolóxicas. Bases psicolóxicas.
4. Desenvolvemento comunitario.	SUBTEMAS 4: Concepto. Obxectivos. Rasgos. Campos de intervención. Educación social e desenvolvemento comunitario.
5. Os animadores/as socioculturais: formación e profesionalización.	SUBTEMAS 5: Variables que inciden no proceso de profesionalización. Modelos e propostas formativas no ámbito da ASC. Regulación do mercado de traballo.
6. A investigación en ASC.	SUBTEMAS 6. Modelos de investigación. Aplicacións no ámbito da ASC. A investigación-acción, un modelo axeitado para a ASC.

Temario de prácticas

P1. A planificación dos procesos socioculturais. Propostas metodolóxicas.

P2. Análise da realidade. Momentos e técnicas.

P3. Obxectivos. Concepto, formulación e tipos.

P4. A organización de recursos. Orzamentos e sistemas de financiamento.

P5. Análisis de distintas subvenciones.

P6. A avaliación. Enfoques, modelos e tipos. Cara a unha proposta comprensiva.

- Diferencia plan, programa e proxecto.

- Apartados a ter en conta no deseño dun proxecto.

- Fases e metodoloxía da análise da realidade. Importancia.

- Formulación de obxectivos.

- Recursos. Tipoloxía. Elaboración dun presuposto.

- Proposta avaliativa.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Sesión maxistral	20	5	25
Traballos de aula	15	5	20
Traballos tutelados	10	50	60
Probos de tipo test	1	31	32
Outras	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	- Avaliación dos conhecimentos previos do alumnado. - Presentación xeral da materia e a súa organización. - Orientacións acerca da bibliografía. - Orientacións dos traballos requeridos.
Sesión maxistral	- Exposicións por parte da profesora dos temas da materia. - Presentación de materiais básicos.
Traballos de aula	- Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia.
Traballos tutelados	Neste apartado faremos referencia especificamente as orientacións para o alumnado dos traballos obrigatorios esixidos para superar a materia. Como actividades obrigatorias, exíselles aos estudantes dous traballos, un de carácter individual e outro grupal. O traballo individual, que ten un peso importante na nota consiste na elaboración dun programa de animación sociocultural, adaptado a unha realidade específica (previo análise da mesma) e de libre elección por cada estudante (non se permite elixir a mesma realidade), cunha duración mínima de 4 meses. Este traballo consiste na aplicación do estudado nas clases prácticas. Data de entrega: Derradeiro día antes das vacacións de nadal. O segundo traballo, de menor adicación, é de carácter grupal e facilita a profundización por parte dos estudantes nun ámbito da animación sociocultural, elixido según preferencias. Tras a selección pídeselle que realicen un estudo teórico-práctico do mesmo, que posteriormente será presentado na clase, para finalizar o tema 2. Data de entrega: 30 de setembro. Os grupos elaborarán un breve resumo da temática do traballo que se distribuirá ao resto da clase. Por último, un terceiro traballo de carácter optativo e individual, consiste na lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. Data de entrega: 15 de novembro. A realización destes traballos implica: - Busca e consulta de fontes bibliográficas e documentais - Lectura e análise dos documentos teóricos que fundamentan o mesmo. - Diseño, e aplicación de instrumentos para a recollida de datos, así como análise dos mesmos (parte práctica) - Elaboración do informe final (para a súa entrega) - Exposición oral dos traballos realizados en pequenos grupos para o grupo-clase.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Sesión maxistral	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probos de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.
Traballos tutelados	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probos de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Traballos de aula Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Tests	Description
Probas de tipo test	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Avaliación		Qualification
	Description	
Traballos de aula	- Participación e seguimento das clases teóricas e prácticas. Criterios de avaliación: a) Realización de actividades propostas. b) Elaboración e exposición do traballo grupal dos ámbitos da ASC.	15
Traballos tutelados	Obrigatorio para todos os/as alumnos. Valorarase o proxecto de ASC (descrito na parte metodolóxica) atendendo aos seguintes criterios: - Adecuación ao ámbito da ASC. - Coherencia interna. - Inclusión de todos os apartados. - Adecuación a unha realidade, libremente elexida.	40
Probas de tipo test	Obrigatoria para todos os/as alumnos. - Proba obxectiva con opcións de resposta. - Na puntuación final teranse en conta acertos e erros.	40
Outras	- Lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. - Libro-forum (se procede)	5

Other comments on the Evaluation

CRITERIO XERAL: Para facer media é imprescindible haber aprobado o examen (proba obxectiva) e o proxecto de ASC individual.

SEGUNDA CONVOCATORIA. No caso de superar algunha das partes da materia conservarase a cualificación no mesmo curso académico, debendo superar unicamente as probas nas que non se obtivera unha cualificación mínima.

ALUMNOS/AS NON ASISTENTES. Para a súa avaliación empregaranse os mesmos criterios que para os estudantes asistentes, coa única diferenza de que se elimina o criterio "traballos de aula", quedando a ponderación do seguinte xeito: o traballo tutelado (40%), a realización dunha proba escrita (40%) e o traballo dun dos ámbitos da animación sociocultural, no que se inclúe a lectura dun libro e unha aproximación á realidade profesional (20%).

DATA EXAMES: A sinalada e aprobada como na data oficial pola Facultade.

Consultar: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA

- **Cembranos, F.; Hernández, D. e Bustelo, M. (1994). *La animación sociocultural: Una propuesta metodolóxica*. Popular: Madrid.**

Miguel Badesa, S. de (1995). *Perfil del animador sociocultural*. Narcea: Madrid.

- Trilla, J. (coord.) (1997). *Animación sociocultural*. Ariel: Barcelona.
- Roselló, D. (2004). *Diseño y evaluación de proyectos culturales*. Ariel: Barcelona.
- CALVO SASTRE, A. (2002). *La animación sociocultural. Una estrategia educativa para la participación*. Alianza Editorial: Madrid.
- CARIDE, J.A. (Coord) (2000). *Educación social y políticas culturales*. Santiago. Tórculo/USC.
- CLAVES DE EDUCACIÓN SOCIAL (1995). *Monográfico Animación Sociocultural*, nº 1.
- DAPIA, M. y FERNANDEZ, M.R. (2001). Situación e perspectivas laborais da educación social no ámbito da animación sociocultural e da pedagogía do ocio en Galicia, *Revista Galega do Ensino*, 31, 149-164.
- DAPIA, M.; CID, X.M. y FERNANDEZ, M.R. (2001). El educador social en Galicia. Perfil de los futuros titulados/as y sus expectativas, *Educación social. Revista de Intervención Socioeducativa*, 17, 130-140.
- DEBESSE, M. (1994). *La animación sociocultural*. Oikos- Tau.
- DE CASTRO, A. (1987). *La animación cultural, nuevas perspectivas*. Diputación de Valladolid.
- ESCUADERO, J. (2004). *Análisis de la realidad local. Técnicas y métodos de investigación desde la animación sociocultural*. Madrid: Narcea.
- FERMOSO, P. (1994). *Pedagogía social. Fundamentación científica*. Herder. Barcelona.
- FRANCH, J. e MARTINELL, A. (1994). *Animar un proyecto de educación social*. Paidós. Barcelona.
- FROUFE, S. (1995). La evaluación de proyectos de animación sociocultural. *Educadores*, (37), 175-176, pp. 207-234.
- FROUFE, S. (1997). El papel de la animación sociocultural en las Universidades Populares, *Pedagogía Social*, nº 15-16, pp. 185-194.
- FROUFE, S. (1997). *Técnicas de grupo en animación comunitaria*. Amarú Eds. Salamanca.
- FROUFE, S. e GONZALEZ, M. (1995). *Para comprender la animación sociocultural*. Amarú Eds. Salamanca.
- FROUFE, S. e SÁNCHEZ, M.A. (1990). *Animación sociocultural. Nuevos enfoques*. Amarú Eds. Salamanca.
- la Animación Sociocultural. Amarú Eds. Salamanca.
- FROUFE, S. e SANCHEZ, M.A. (1994). *Construir la animación sociocultural*. Amaru Eds. Salamanca.
- GOMEZ, R. y PEREZ, M.A. (1992). *El técnico en actividades socioculturales*. Xabide. Vitoria.
- GOMEZ PEREZ, C. (1988). La animación sociocultural. Conceptos fundamentales. *Documentación social*, 70, 11-32.
- GUILLET, J.C. (2006). *La animación en la comunidad. Un modelo de animación socioeducativa*. Barcelona: Grao.
- GUTIERREZ RUEDA, A. (2001). *Métodos para la animación sociocultural*. CCS. Madrid.
- HERAS I TRIAS, P. (Coord.) (2008). *La acción política desde la comunidad*. Barcelona: Grao
- IBAR, M. (1992). *Cómo organizar y gestionar una entidad de animación sociocultural*. Narcea. Madrid.
- LLENA, A.; PARCERISA, A. e UCAR, X. (2009). *10 ideas clave. La acción comunitaria*. Grao. Barcelona.
- LÓPEZ DE CEBALLOS, P. (1991). *Formación de animadores y dinámicas de la animación*. Popular. Madrid.
- MARIN IBAÑEZ, R. e PÉREZ SERRANO, G. (Eds.) (1990). *Investigación en animación sociocultural*. UNED. Madrid.
- MARTIN, M.T. (coord.). (1999). *Génesis y sentido actual de la animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.
- MARTIN, M.T. (coord.). (2000). *Planificación y diseño de proyectos en animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.
- MARTIN, M.T. (coord.). (2000). *Economía social y animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.
- MARTIN, M.T. e SARRATE, M.L. (coord.) (2000). *Evaluación y ámbitos emergentes en animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.

- MARTIN, M. e SORIANO, M.A. (2006). *Teoría y práctica de la animación sociocultural*. SDG Elle Ediciones: Granada.
- la Tercera Edad. Servicios de Publicaciones del País Vasco.
- MERINO, J.V. (1997). *Programas de animación sociocultural*. Ariel: Barcelona.
- NOGUEIRAS MASCAREÑAS, M. (1996). *Teoría y práctica del desarrollo comunitario. Análisis de un modelo*. Popular. Madrid.
- OBSERVATORIO OCUPACIONAL (2000). *La generación de empleo en el ocio y el tiempo libre*. INEM. Madrid.
- PEREZ CAMPANERO, M.P. (1994). *Cómo determinar las necesidades de intervención socioeducativa*. Narcea. Madrid.
- PÉREZ SERRANO, G. (1990). *Investigación-Acción: aplicaciones al campo social y educativo*. Dykinson. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. (1990). La investigación-acción y la animación sociocultural. *Investigación en Animación Sociocultural*. UNED. Madrid. pp. 91-120.
- PEREZ SERRANO, G. (1993). *Elaboración de proyectos sociales. Casos prácticos*. Narcea. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. (Coord.) (2000). *Modelos de investigación cualitativa en educación social y animación sociocultural*. Narcea. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. e MARTIN, M. (1988). *La animación sociocultural*. UNED. Madrid. 2 vols.
- PEREZ SERRANO, G. e PEREZ DE GUZMAN PUYA, M.V. (2005). *El animador. Buenas prácticas de Acción Sociocultural*. Madrid: Narcea.
- PEREZ SERRANO, G. e PEREZ DE GUZMAN PUYA, M.V. (2005). *Qué es la animación. Epistemología y valores*. Madrid: Narcea.
- POSE, H. (2006). *La cultura en las ciudades. Un quehacer cívico-social*. Barcelona: Grao.
- PETRUS, A. (coord.) (1997). *Pedagogía Social*. Ariel. Barcelona.
- PUIG, T. (1988). *Animación sociocultural. Cultura y Territorio*. Popular. Madrid.
- QUINTANA, J.M. (Ed.) (1991). *Iniciativas sociales en educación informal*. Narcea. Madrid. (2ª Ed.).
- QUINTANA, J.M. (1993). *Los ámbitos profesionales de la animación*. Narcea. Madrid.
- QUINTANA, J.M. (Coord.) (1992). *Fundamentos de Animación sociocultural*. Narcea. Madrid. (3ª ed.).
- REZSOHAZY, R. (1988). *El desarrollo comunitario*. Narcea. Madrid.
- ROSELLO, D. (2004). *Diseño y evaluación de proyectos culturales*. Ariel: Barcelona.
- SARRATE, M.L. (coord.) (2002). *Programas de animación sociocultural*. UNED. Madrid.
- SENET SANCHEZ, J.M. (1994): *Educación social en Europa*. Universidad de Valencia.
- SOLER MASÓ, P. (1995). La animación sociocultural como metodología y sector profesional del educador social. *Claves de Educación Social*, 1, 28-31.
- TRILLA, J. (1993). *La educación fuera de la escuela*. Ariel. Barcelona.
- TRILLA, J. (1993). *Otras educaciones*. Anthropos. Barcelona.
- UCAR, X. (1992): *La animación sociocultural*. CEAC. Barcelona.
- UCAR, X. (1995). Los programas de animación sociocultural. *Claves de educación social*, 1, 32-38.
- UCAR, X. (1996). Los estudios de educación social y la animación sociocultural. *Claves de educación social*, 2, 18-27.
- UCAR, X. e LLENA, A. (2006). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Graó
- VARIOS(1988). *Una educación para el desarrollo:La animación sociocultural*. Madrid:Banco Exterior.
- VARIOS (1996). *Para comprender la animación sociocultural*. Libropolis.
- VENTOSA, V.J. (1992). *Evaluación de la animación sociocultural*. Popular. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1993). *Fuentes de la animación sociocultural en Europa*. Popular. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1994). *Guía de recursos para la animación*. CCS. Madrid.

VENTOSA, V.J. (1997). *Guía de recursos para la animación en Castilla y León*. CCS. Madrid.

VENTOSA, V.J. (1998). *Manual del monitor de tiempo libre*. CCS. Madrid.

VENTOSA, V.J. (coord.) (1997). *Modelos de formación de animadores socioculturales en el marco de VICHE, M. (1999). Una pedagogía de la cultura: La animación sociocultural*.

Recomendacións

Other comments

Esta guía explicita as líneas de actuación que se van a seguir co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade; polo tanto, pode estar suxeita a algúns reajustes puntuais.

IDENTIFYING DATA**Iniciación na práctica profesional**

Subject	Iniciación na práctica profesional			
Code	O05G130V01601			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Cid Fernández, Xosé Manuel			
Lecturers	Cid Fernández, Xosé Manuel			
E-mail	xcid@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
B2	Planificación e organización
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B12	Compromiso ético
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A2
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A5
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A8
Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)	A9
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A16
Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades	A19
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas	A20

Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social	B19
Planificación e organización	B2
Resolución de problemas e toma de decisións	B6
Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	B7
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos	B9
Compromiso ético	B12
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	B19

Contidos

Políticas sociais e institucionais en educación social.	(*)
Formación e profesionalización na práctica profesional da educación social.	(*)
Funcións do/a educador/a social.	(*)
Código deontolóxico do educador/a social	(*)
Discusión de programas existentes nos diversos campos de intervención.	(*)
Traballo en grupos e equipos multidisciplinares no ámbito da educación social e profesións afíns	(*)
Elaboración de proxectos de investigación-acción coa participación do profesor/a de prácticas, o profesional dunha institución, colegas en proceso de realización do prácticum e colegas do grupo clase	(*)

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	12	24	36
Seminarios	3	9	12
Debates	5	5	10
Actividades introdutorias	3.5	0	3.5
Presentacións/exposicións	12	36	48
Saídas de estudo/prácticas de campo	7	14	21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Informes/memorias de prácticas	0	17.5	17.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Presentacións/exposicións	Na realización destas actividades, o alumnado terá atención personalizada para resolver todas as dúbidas que se lle presenten, durante as horas de tutorías que teña asignadas o profesor.
Tests	Description

Informes/memorias de prácticas Na realización destas actividades, o alumnado terá atención personalizada para resolver todas as dúbidas que se lle presenten, durante as horas de tutorías que teña asignadas o profesor.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Reflexión persoal acerca dos temas abordados na aula, recollida nunha memoria	5
Seminarios	debate con expertos invitados. reflexión persoal sobre o tema abordado	10
Debates	discusión en grupo de temas de actualidade. Reflexión persoal escrita sobre os temas	10
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	proba escrita sobre temas previamente indicados.	35
Informes/memorias de prácticas	Este informe memoria recolle as reflexións persoais sobre os diversos aspectos tratados na materia, tanto nas clases teóricas, como seminarios, debates, estudos de caso e saídas, polo que esta memoria valorarase coas porcentaxes acumuladas desas cinco metodoloxías citadas.	10

Other comments on the Evaluation

O alumnado non asistente con regularidade, ás distintas actividades, terá unha avaliación da proba sobre 60%. O 40% restante será unha actividade de lectura e reflexión persoal, acordada co profesor ao comezo do curso e entregada o día da proba escrita.

O alumnado que non complete todos os obxectivos na convocatoria de maio, poderá ampliar a súa actividade para a convocatoria de xullo, sen ter que repetir aquelas que foran avaliadas positivamente.

Exames e revisión:

14 de outubro ás 16:00 horas (revisión 4 de novembro ás 12 horas)

15 de maio, ás 12:00 (revisión 9 de xuño ás 12:00 horas)

29 de xuño ás 16:00 h (revisión 16 xullo ás 12:00 horas)

Bibliografía. Fontes de información

CID, A.; MURADÁS, M.; ZABALZA, M.A.; SANMAMED, M.; RAPOSO RIVAS, M.; IGLESIAS, M.L.(coords); **Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, Santiago de Compostela: Imprenta universitaria.,

SÁEZ, J., **Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias**, Madrid: Pearson.,

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social.**, Barcelona: Paidós.,

RIERA, J., **Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social.**, Valencia: Nau Llibres.,

Revista Galega de Educación., Nova Escola Galega. Santiago,

Cabrerizo, J. e outros, **El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social**, Pearson,

ANECA, **ILibro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social**, ANECA,

Borrel, N. e Benedito, V., **Las prácticas en la profesionalización del Pedagogo**, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias,

García, F., **La intervención en Trabajo Social: supuestos prácticos**, Malaga: Colegio Profesional,

González, M. N. e outros, **II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad**, Bilbao: Universidad del País Vasco,

Marhuenda, F., **Aprender de las prácticas**, Universidad de Valencia,

Martín, A., **El practicum en Educación Social**, Universidad de las Palmas de Gran Canaria,

Medina, A. e outros, **La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo**, Madrid: UNED,

Ventura, J., **El practicum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral**, Universitat de Barcelona,

AMOROS, M. e outros, **El Practicum de la Diplomatura d' Educació social.**, Barcelona: Universitat de Barcelona,

ASEDES, **Código deontológico del educador y la educadora social.**, ASEDES,

ASEDES, **Documentos profesionalizadores**, ASEDES,

ASEDES, **V Congreso Estatal del Educador Social, "La Profesionalización. Recorridos y Retratos de una Profesión"**, ASEDES ASEDES. Toledo, septiembre de 2007.,

ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords), **El practicum en la formación de educadores sociales.**, Burgos: Universidad de Burgos.,

Educación Social. Revista de intervención socioeducativa, Barcelona,

Cuadernos de Pedagogía., Barcelona,

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), **Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, CD-ROM. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago de Compostela. Disponible en <http://>,

Olivares, Mª A., **E proyecto profesional . Un instrumento relevante en la transición a la vida activa del**

universitario. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, nº 9 (segunda época), Universidad de Murcia,

Caballo, B. e Fragueta, R. (coords), **A investigación-acción participativa no quefacer municipal**, A Coruña: Deputación Provincial,

Gonçalves, D., **Complexidade e identidade docente. A supervisão pedagógica e o portfolio reflexivo como estratégias de formação nas práticas educativas do futuro professor**, Ourense. Universidade de Vigo,

SIPS, **Pedagogía social. Revista Interuniversitaria**,

Consejo general Colegios educadores, **Revista de Educación social**, eduso.net,

Bordón,

Información do Colexio de educadoras e educadores sociais de Galicia, enviada periódicamente a través dos PIC.

Informacións das web de institucións de prácticas.

Recomendacións

Other comments

El trabajo durante el año será acumulativo tanto para asistentes como no asistentes, por lo que la parte de la materia no superada en junio, se puede seguir trabajando para julio, conservando las competencias ya adquiridas previamente

---

IDENTIFYING DATA**Prácticas externas: Practicum I**

Subject	Prácticas externas: Practicum I			
Code	O05G130V01602			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Failde Garrido, José María			
Lecturers	Failde Garrido, José María Rodríguez Castro, Yolanda			
E-mail	jfailde@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B5	Xestión da información
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B16	Liderado
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A7
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A2 A12 A19
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A7
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía	B16
Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo	A9
Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social	B19
Planificación e organización	B2
Resolución de problemas e toma de decisións	B1 B5
Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	A6
Capacidade crítica e autocrítica	B8
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos	B9
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	B19

Contidos	
Topic	
Contexto socioeducativo e cultural na comunidade en que esta inserto o centro de prácticas	Contexto socioeducativo Contexto socioeconómico Contexto cultural
Realidade da intervención profesional no ámbito en que realiza as prácticas	Profesionais da educación social: funcións. Actividade desenvolvida. Aportacións do alumno/a en prácticas e esa actividade Outros profesionais Interdisciplinabilidade e interprofesionalidade
Capacidade de reflexión crítica sobre a realidade práctica	Valoración das respostas da institución ás necesidades dos usuarios e necesidades sociais Posibles melloras
Capacidade de reflexión sobre as posibilidades de mejora en la intervención profesional del educador/a social, tanto en el ámbito de realización de las prácticas como en lo que sería en una intervención transversal a todos los ámbitos.	Valoración do que significa o traballo desta institución no conxunto do ámbito de intervención. Valoración daquelas cuestións que poden ser transferibles a outros ámbitos, nunha concepción integral da profesión educadora

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	3	0	3
Prácticas externas	2	200	202
Tutoría en grupo	5	10	15
Seminarios	5	10	15
Informes/memorias de prácticas	0	65	65

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Prácticas externas	O estudante desenvolver as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado e realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.
Tutoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminarios	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a titorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Prácticas externas	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a titorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Tutoría en grupo	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a titorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Tests	Description
Informes/memorias de prácticas	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a titorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución

Avaliación		
	Description	Qualification
Prácticas externas	Para avaliar as prácticas externas terase en conta o informe do titor na institución	40
Titoría en grupo	A participación na titoría de grupo e realización das tarefas encomendadas	10
Seminarios	Asistencia aos seminarios programados e valoración do tema desenvolvido	10
Informes/memorias de prácticas	O informe que reflicte a observación realizada polo alumno/a na institución, o desenvolvemento de actividades deseñadas por el mesmo ou polo titor, e a valoración persoal do periodo de practicas	40

Other comments on the Evaluation

As deficiencias observadas na realización do practicum no momento da avaliación de maio, serán corrixidas para a avaliación de xullo, completando só aquelas actividades que non se realizaran correctamente.

A institución emitirá unha cualificación que se terá en conta para a avaliación, tendo o mesmo peso que a puntuación da memoria que se entrega ao profesor/a da Facultade

A memoria debe recoller unha análise e reflexión sobre as actividades realizadas, ademais da información sobre a institución na que estivo destinado. Tera características diferenciadas según o tipo de institución ou servizo no que se realizan as prácticas, en todo caso a memoria pode conter:

- Introducción (motivación para elección da institución e expectativas).
  - Breve ficha da institución (denominación, emprazamento, ámbito de actividade, recursos humanos e materiais, obxectivos, programas, actividades...).
  - Desenvolvemento das prácticas (diario de actividade, descripción e análise das intervencións levadas a cabo
- Informe detallado do deseño e implementación do proxecto elaborado.
- Valoración (satisfacción persoal, atrancos, aprendizaxe da profesión, papel do educador/a social nesa institución, traballo en equipo, críticas, aportacións e suxerencias).
  - Observacións (balance final, cumprimento das expectativas e suxerencias).
  - Documentación e anexos.
  - Bibliografía.

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía será a mesma da materia Iniciación ao práctica profesional,

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

ASEDES , Código deontolóxico del educador y la educadora social. , ASEDES , 2004

ASEDES , Documentos profesionalizadores, ASEDES , 2007

CID, A.; MURADÁS, M.; ZABALZA, M.A.; SANMAMED, M.; RAPOSO RIVAS, M.; IGLESIAS, M.L.(coords):, Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria., Santiago de Compostela: Imprenta universitaria., 2007

Martín, A. , El practicum en Educación Social, Universidad de las Palmas de Gran Canaria, 2005

SÁEZ, J. , Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias, Madrid: Pearson., 2007.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., De profesión: educador/a social. , Barcelona: Paidós., 2000

RIERA, J., Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social., Valencia: Nau Llibres., 1998

Revista Galega de Educación., , Nova Escola Galega. Santiago,Páxina 4 de 5

Cabrerizo, J. e outros, El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social, Pearson, 2010
ANECA, ILibro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social, ANECA, 2005

Borrel, N. e Benedito, V., Las prácticas en la profesionalización del Pedagogo, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 1989

García, F. , La intervención en Trabajo Social: supuestos prácticos, Malaga: Colegio Profesional, 2006

González, M. N. e outros, II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad, Bilbao: Universidad del País Vasco, 1998

Marhuenda, F. , Aprender de las prácticas, Universidad de Valencia, 2001

Medina, A. e outros, La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo, Madrid: UNED, 2005

Ventura, J. , El practicum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral, Universitat de Barcelona, 2005

AMOROS, M. e outros , El Practicum de la Diplomatura d' Educació social., Barcelona: Universitat de Barcelona, 1994

ASEDES , V Congreso Estatal del Educador Social, "La Profesionalización. Recorridos y Retratos de una Profesión", , ASEDES ASEDES. Toledo, septiembre de 2007., 2007

ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords) , El practicum en la formación de educadores sociales., Burgos: Universidad de Burgos., 1999

Educación Social. Revista de intervención socioeducativa, , Barcelona, Cuadernos de Pedagogía. , , Barcelona,

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria., CD-ROM. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago de Compostela. Disponible en <http://>, 2002

Olivares, Mª A. , E proyecto profesional . Un instrumento relevante en la transición a la vida activa del universitario. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, nº 9 (segunda época) , Universidad de Murcia, 2002

Caballo, B. e Fragueta, R. (coords), A investigación-acción participativa no quefacer municipal, A Coruña: Deputación Provincial, 2007

Gonçalves, D. , Complexidade e identidade docente. A supervisao pedagogica e o portfolio reflexivo como estrategias de formacao nas praticas educativas do futuro professor, Ourense. Universidade de Vigo, 2010

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Metodoloxía de investigación socioeducativa/O05G130V01104

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Recursos tecnolóxicos en educación social/O05G130V01105

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Estratexías de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Xénero e educación social/O05G130V01305

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G130V01301

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

Other comments

O traballo durante o ano será acumulativo tanto para asistentes como non asistentes, polo que a parte da materia non superada en xuño, pódese seguir traballando para xullo, conservando as competencias xa adquiridas previamente

---

IDENTIFYING DATA**Avaliación de programas socioeducativos**

Subject	Avaliación de programas socioeducativos			
Code	005G130V01901			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Rodríguez Villarino, Rafael			
Lecturers	Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	rrvillarino@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia trata de introducir ó alumnado na avaliación de programas co obxecto de estimar a eficacia e efectividade das intervencións sociais para, deste xeito, decidir a idoneidade da súa implementación.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B12	Compromiso ético
B16	Liderado
B17	Iniciativa e espírito emprendedor
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas.	A2	B1
	A4	B2
	A6	B3
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A9	B4
	A12	B8
	A16	B12
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional.	A17	B16
	A18	B17
		B18
Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral.		
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural.		
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos.		

Contidos	
Topic	
1. A avaliación de necesidades sociais.	1.1. Concepto de Avaliación de necesidades sociais 1.2. A preocupación respecto das necesidades sociais: unha breve historia 1.3. Clasificación das necesidades sociais 1.4. Fontes de datos sobre avaliación
2. Unha aproximación aos programas de avaliación de necesidades sociais	2.1. Orixe dos programas de avaliación de necesidades sociais. 2.2. Exemplos de programas sociais e do interese pola avaliación dos mesmos 2.3. A metodoloxía na avaliación e ol deseño de programas sociais.
3. Profundizando na análise da avaliación de programas sociais	3.1. Algúns aspectos clave previos o deseño e a avaliación de programas 3.2. Experiencias sobresaíntes na avaliación de programas sociais 3.3. Pasado, presente e futuro da avaliación de programas sociais
4. Deseño, efectos esperados e impacto real dos programas sociais: teoría e práctica da avaliación.	4.1. A elección da necesidade social 4.2. Planificación de metas ou obxectivos da intervención. 4.3. Anticipando os puntos clave da avaliación do programa de intervención. 4.4. Comprobando resultados e reiniciando a espiral de estudo.
5. O futuro da avaliación de programas sociais	5.1. Posibilidades e limitacións dos programas sociais e da súa avaliación. 5.2. Que se atisba no horizonte? 5.3. Reflexións e conclusións finais

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	22.5	0	22.5
Traballos tutelados	14	40	54
Presentacións/exposicións	8	25	33
Traballos e proxectos	2	25	27
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	11.5	13.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Presentacións/exposicións	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Traballos tutelados	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Tests	Description
Traballos e proxectos	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Levarase a cabo mediante Internet e/ou mediante FAITIC. Tamén se levará a cabo durante as titorías.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	75

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade formulada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia.	25
---	--	----

Other comments on the Evaluation

Cada alumno/a deberá obter, polo menos o 50% da calificación en cada un dos dous apartados para superar a materia.

Os alumnos **non presenciais** poderán acadar as competencias e superar a materia a través de titorías e do seguimento individualizado.

Segunda convocatoria: aquelas competencias non superadas na primeira convocatoria serán avaliadas na segunda. Nesta segunda convocatoria avaliaranse só as probas ou aspectos non superadas na primeira.

Bibliografía. Fontes de información

Vedung, E. (1997), Evaluación de políticas públicas y programas, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Madrid

---

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Intervención en saúde e educación social**

Subject	Intervención en saúde e educación social			
Code	O05G130V01902			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Failde Garrido, José María			
Lecturers	Failde Garrido, José María			
E-mail	jfailde@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
B1	Capacidade de análise e síntese
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B12	Compromiso ético
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenrolo dos procesos socioeducativos relacionados coa saúde.	A1 A4 A5	
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional no ámbito da intervención en saúde.	A1 A6	B1
Asesorar na elaboración e aplicación de planes, programas, proxectos e actividades socioeducativas relacionadas coa intervención preventiva e correctiva en saúde.	A20	B1 B7
Deseño, implementación e avaliación de programas e proxectos relacionados coa saúde no ámbito da educación especializada.	A4 A9 A10 A12	B9 B10 B12 B20
Capacidade para o análise crítico e para o traballo en equipo		B6 B9

Contidos	
Topic	
Bloque I: Aspectos conceptuais básicos	TEMA 1. Apuntes históricos e aproximación o concepto de saúde. TEMA 2. Determinantes da Saúde TEMA 3. Promoción i educación para a saúde. TEMA 4. Intervención en saúde. A perspectiva preventiva e correctiva.
Bloque II: Modelos teóricos e intervención en saúde	TEMA 5. Modelo de Creencias de Saúde. TEMA 6. Modelo Precede. TEMA 7. Modelo de Acción Razonada. TEMA 8. Outros modelos.
Bloque III: Deseño e planificación de intervencions preventivas nos principais problemas de Saúde. O papel do Educador Social.	TEMA 9. Directrices para o deseño e Planificación de intervencions preventivas. TEMA 10. Deseño e planificación de intervencions preventivas en problemas de saúde (trastornos mentais, conducta alimentaria, educación sanitaria[], etc.).
Bloque IV: Revisión de Programas de Promoción i Educación para a Saude. O papel do Educador Social.	TEMA 11. Revisión e discusión crítica de programas de Promoción i Educación para a saúde. O papel do Educador Social (trastornos mentais, conducta alimentaria, educación sanitaria[], etc.).

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Seminarios	15	15	30
Tutoría en grupo	8	8	16
Traballos tutelados	0	27	27
Sesión maxistral	22	11	33
Probas de tipo test	2	40	42

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Presentación do docente e programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Seminarios	Actividades enfocadas o traballo sobre un tema específico. Empregaranse como complemento das sesións maxistras, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas con marco teórico da materia.
Tutoría en grupo	Entrevistas que o alumno/a mantén co profesor da materia para o asesoramento/orientación de actividades da materia (especialmente os traballos tutelados) e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	Todo estudante, de xeito individual ou grupal de 2-4 alumnos/as, debe elaborar un traballo sobre unha tema específico da materia. Trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a elección da temática, a procura, revisión e recollida de información, a lectura e manexo de bibliografía, a elaboración do informe do traballo (introducción, desenrolo da temática, conclusións, valoracións persoais, bibliografía, etc.).O alumnado de forma optativa poderá facer outros traballos.
Sesión maxistral	Exposición xeral, por parte do docente, dos contidos da materia e das bases teóricas e/ou directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. As derradeiras sesión adicaránse ás exposicións, por parte do alumnado, dos seus traballos tutelados.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminarios	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Titoría en grupo	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballos tutelados	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación		
	Description	Qualification
Seminarios	Consistirán en sesións eminentemente prácticas desenvolvidas na aula (Role playing, Philips 6.6, estudo de casos, reestructuración cognitiva, etc.). relacionados coas temáticas da materia. Controlarase a asistencia.	10
Traballos tutelados	O alumnado realizará traballos, individuais ou en pequenos grupos que serán tutelados polo docente. Estes traballos serán expostos ao gran grupo nas derradeiras sesións maxistráis.	30
Sesión maxistral	Avaliaranse as 2-4 sesións de exposicións dos traballos tutelados do alumnado. Para a avaliación terase en conta as competencias de comunicación oral e o rigor a hora de presentar o traballo realizado polo alumnado. Controlarase a asistencia en todas as sesións maxistráis.	10
Probas de tipo test	Consistirá nunha proba obxectiva de opción múltiple de resposta.	50

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE AVALIACIÓN: **PF= ne + p + rt + pv**

PF = Puntuación final na asignatura.

ne = Nota examen.

p = Cualificación da práctica.

rt = Revisión teórica sobre un tema.

pv = Puntuación na práctica voluntaria.

3. Revisión teórica: ata .75 punto pola realización de un traballo teórico tutelado referido a unha temática relacionada co marco teórico-práctico da materia (a nota total suporá o 7.5% da cualificación do alumno).

O alumnado non presencial será avaliado cos mesmos criterios co alumnado non presencial. Poderá compensar as calificacións derivadas das actividades de aula, con traballos voluntarios (revisión teórica o traballo optativo similar o obrigatorio).

Para a convocatoria de xullo conservaranse as calificacións das competencias acadadas polo alumnado nas probas superadas na convocatoria de xuño. É dicir, na convocatoria de xullo examinaranse só das competencias/partes/probas non superadas na convocatoria anterior.

DATA ENTRGA DE TRABALLOS: ATA O 28 DE NOVEMBREGO

Exámenes oficiais:

Primeiro cuadrimestre:

14 de Xaneiro de 2014 as 12 horas

Revisión o 29 de xaneiro de 2014 de 9:30 - 11:30 horas.

Convocatoria de xullo:

07 de xullo de 2015 as 10 horas.

Revisión o 16 de xullo de 2014 de 9:30 - 11:30 horas.

Convocatoria de fin de carreira:

14 de outubro de 2015 as 10 Horas.

Revisión de exámenes o 4 de novembro de 2015 de 9:30 a 11:30 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Rodríguez-Marín, J. & Neipp, M.C., **Manual de psicología social de la salud**, Madrid: Editorial Síntesis,
Montorio, I. & Izal, M., **Intervención psicológica en la vejez. Aplicaciones en el ámbito clínico y de la salud.**, Madrid: Editorial Síntesis.,

Fernández Ríos, L., **Manual de Psicología Preventiva. Teoría y práctica.**, Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A.,

Gallar, M., **Promoción de la salud y apoyo psicológico al paciente**, Madrid: Thomson Paraninfo,

Costa Cabanilla, M. & López Mendez, E., **Educación para la salud.**, Madrid: Pirámide.,

Sáez, S., Marqués, F. & Colell, R., **Educación para la salud.**, Lleida: Pàge Editors.,

López L.A. & Aranda, J.M., **Promoción de la salud: un enfoque en salud pública.**, Granada: Junta de Andalucía.,

Rosales, C. & González, M.E., **Promoción de la salud en la universidad.**, Santiago de Compostela: Tórculo Ediciones.,

Molina, M.C. & Fortuny, M., **Experiencias educativas para la promoción de la salud y la prevención.**, Barcelona: Leartes.,

Morillejo, E., Pozo, C. & Martos, M.J., **Intervención psicosocial y evaluación de programas en el ámbito de la salud.**, Jaén: Formación Alcalá.,

Serrano González, M.I., **La educación para la salud del siglo XXI: Comunicación y salud.**, Madrid: Díaz de Santos.,

Recoméndase visitar e seguir o curso virtual da materia na plataforma TEMA (FAITIC):

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Investigación-acción na práctica socioeducativa**

Subject	Investigación-acción na práctica socioeducativa			
Code	005G130V01903			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Ocampo Gomez, Camilo Isaac			
Lecturers	Ocampo Gomez, Camilo Isaac			
E-mail	cocampo@uvigo.es			
Web				
General description	Investigación-Acción na práctica socioeducativa é unha materia de terceiro curso do grado de Educación Social que pertence ao módulo IV (Institucións, técnicas, medios e recursos socioeducativos).			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
B1	Capacidade de análise e síntese
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B17	Iniciativa e espírito emprendedor
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A2

Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos	A4
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A5
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas	A7
Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	A9
Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)	A10
Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A11
Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás	A14
Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral	A15
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural	A17
Capacidade de análise e síntese	B1
Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional	B4
Domínio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	B7
Capacidade crítica e autocrítica	B8
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos	B9
Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade	B10
Habilidades interpersoais	B11
Compromiso ético	B12
Autonomía na aprendizaxe	B13
Adaptación a situacións novas	B14
Creatividade	B15
Iniciativa e espírito emprendedor	B17
Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida	B18
Orientación á calidade	B20

Contidos

Topic	
1. Fundamentos conceptuais da investigación-acción en educación.	1.1. A investigación-acción como metodoloxía cualitativa. 1.2. Orixes e evolución. 1.3. Importancia da I-A na formación da persoa profesional da Educación Social
2. A investigación-acción como metaconcepto.	2.1- Concepto de metacognición 2.2. A I-A como metaconcepto
3. Paradigmas. Finalidade e obxectivos. Principios e características.	3.1. Paradigmas 3.2. Finalidade e obxectivos 3.3. Principios e características
4.- Modalidades. Proceso. Técnicas e recursos. A análise de datos. Validación de datos. Criterios de cientificidade. Informe.	4.1. Modalidades 4.2. Proceso, técnicas e recursos 4.3. Análise e validación de datos 4.4. Criterios de cientificidade 4.5. Informe de investigación
5. Experiencias de investigación-acción na práctica socioeducativa: estudo de casos	5.1. Experiencia 1 (Educadores no contexto de menores). 5.2. Experiencia 2 (Profesionais da E. S. que traballan na educación popular).
6. Deseño, realización e informe dunha investigación-acción no ámbito da educación social.	6.1. Redacción dun proxecto 6.2. Aplicación 6.3. Elaboración do informe

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	6	9	15
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	5	7.5	12.5
Traballos tutelados	3	9	12
Presentacións/exposicións	2	4	6
Prácticas en aulas de informática	7	10.5	17.5
Estudo de casos/análises de situacións	6	12	18
Actividades introdutorias	4	4	8
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	3	4

Probas de tipo test	1	2	3
Traballos e proxectos	5	15	20
Probas de autoavaliación	1	3	4
Cartafol/dossier	3	27	30

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, problema a resolver, exercicio a realizar, proxecto a levar a cabo polo estudiantado ou proposta dun caso de investigación acción na práctica socioeducativa para reflexión e análise.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da asignatura para asesoramento/desenvolvemento de actividades da asignatura e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións/exposicións	Actividades nas que o alumnado, trala orientación do profesor, prepara e expón mediante diapositivas un proxecto de investigación-acción, os resultados da súa realización e a proposta do informe final.
Prácticas en aulas de informática	Búsqueda de organizacións relacionadas coa I-A na práctica socioeducativa, teses doutorais realizadas, bibliografía existente na biblioteca da U. Vigo, informes relacionados coa I-A como aspecto fundamental na formación do educador/a social.
Estudo de casos/análises de situacións	Lectura e estudio de dúas experiencias de I-A para realizar a análise das mesmas como procesos nos que se parte dun problema e se quere chegar a unha mellora da práctica socioeducativa, así como da formación da persoa profesional da Educación Social
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos tutelados	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
Tests	Description
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
Traballos e proxectos	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
Probas de tipo test	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
Probas de autoavaliación	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.

Cartafol/dossier	Asesoramento personalizado en tódolos traballos. Preparación e apoio ao alumnado para enfrontarse adecuadamente coas probas tipo test e de resposta longa. Apoio a cada equipo de traballo para formular, desenvolver e avaliar un proxecto de I-A, así como informar del. Asesoramento individualizado para elaborar un cartafol no que a autorreflexión e autoavaliación teñan un peso importante.
------------------	--

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Exposicións e explicacións por parte da persoa docente que se realizan con respecto aos contidos da materia e tendo en conta as competencias da mesma, nas que se emprega a forma interrogativa para lograr a participación activa do alumnado.	5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Resolución correcta dos problemas e/ou exercicios de clase	5
Traballos tutelados	Realización, conforme aos criterios de calidade establecidos, dos traballos tutelados que haberán facerse en equipo de 2 ou 3 estudantes. Asemade tutélanse, aínda que vaian dentro doutro apartado, tanto os "traballos e proxectos" como o "cartafol ou dossier" coa porcentaxe que se indica en cadanseu lugar. No seu conxunto chegan ao 25%	5
Presentacións/exposicións	Presentación, exposición e defensa do proxecto realizado polo respectivo equipo de estudantes.	15
Prácticas en aulas de informática	A calidade da información recollida nas clases prácticas e o seu empregop efectivo	2
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun mínimo de 4 casos de I-A	4
Actividades introdutorias	Estudo desta guía e comentario individual da mesma	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame escrito sobre os contidos expostos na clase (de 3 preguntas elixir 2 e resolvelas nun tempo máximo dunha hora) atendiendo a las competencias de la materia.	20
Probas de tipo test	Responder a unha proba obxectiva de 30 items e de tres alternativas sobre os contidos teóricos e prácticos da materia.	20
Traballos e proxectos	Execución dun proxecto de investigación como traballo tutelado	5
Probas de autoavaliación	Respostar rflexivamente a preguntas que se formulan a modo de autocomprobación da adquisición do concepto, proceso e técnicas de recollida de datos da investigación-acción, así como da validación de resultados obtidos.	2
Cartafol/dossier	Formado polo conxunto de actividades de aprendizaxe levadas a cabo por cada estudante e a reflexión sobre as mesmas, así como sobre a importancia que teñen na formación da persoa profesional de Educación Social.	15

Other comments on the Evaluation

Proba-exame:

Como pode verse trátase dun sistema de avaliación continua no que se fai unha proba-exame que terá un peso do 40% da cualificación final. Ao respecto compre precisar que constará de dúas partes:

- Proba obxectiva (30 items de 3 alternativas)
- Preguntas abertas (a elixir 3 de 5 que se propoñan)

A cualificación da proba obxectiva farase mediante a aplicación da fórmula: $P=NA - (NE:Na-1)$, donde: P = puntuación; NA = número de acertos; NE = número de erros; Na = número de alternativas

A puntuación da proba de respostas abertas farase conforme aos seguintes criterios: I) Estructura correcta da resposta en función das competencias que se avalían; II) Pertinencia de citas e datos; III) Precisión na resposta contemplando as relacións conceptuais necesarias; IV) Aportacións propias e orixinalidade; V) Aportacións claras en relación co "saber facer" vencellado á pregunta que se formula.

Para aprobar a asignatura esíxese superar a proba-exame da mesma, é dicir, obter 5 puntos como mínimo, xa que iso indica que acadou os mínimos competenciais esixibles.

Datos exames e revisións:

A proba-exame desta materia será o día 12 de xaneiro e a revisión de cualificacións o día 29 do mesmo mes.

A proba-exame de xullo (2ª convocatoria) será o día 8 e a revisión de cualificacións o día 21 do mesmo mes.

2ª convocatoria(xullo):

A proba-exame de xullo, cunha estrutura análoga á de xaneiro, haberá de facela o alumnado que non consiga o aprobado na asignatura na convocatoria ordinaria. Incluirá aqueles aspectos que haxan de valorarse por considerarse indicadores das competencias da materia, sobre todo no caso das persoas que, por razóns debidamente xustificadas, teñan máis dun 20% de ausencias a clase ou que, aínda con porcentaxe inferior de ausencias, non entregasen nos prazos oportunos os traballos que permitan avaliar o logro de competencias propias da materia a partir da participación activa na clase. Quen aprobe esta proba enténdese que superou os mínimos competenciales esixibles para superar a materia. Convén, pois, que a preparación da proba polo alumnado estea tutelada polo profesor.

Bibliografía. Fontes de información

Boggino, N. y Rosekrans, K., **Investigación-acción: reflexión crítica sobre la práctica educativa**, Rosario-Santa Fe-Argentina: Eduforma.,

Delgado, J.M. y Gutiérrez, J., **Métodos y técnicas cualitativas de investigación en las Ciencias Sociales**, Madrid: Síntesis,

Fernández Gutiérrez, A. M., **La intervención socioeducativa como proceso de investigación**, Valencia: Nau llibres,

Latorre, A., **La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa**, Barcelona: Graó,

Pérez Serrano, G., **Modelos de Investigación Cualitativa en Educación Social y Animación Sociocultural**, Madrid: Narcea (4ª edición),

Salazar, M.C., **La investigación-acción participativa. Inicios y desarrollos**, Madrid: Edit. Popular-OEI.,

Bibliografía complementaria

-Elliot, J. (1993). *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Madrid: Morata

-Kemmis, S. y Mc Taggart, R. (1992). *Como planificar la investigación acción*, Madrid: Laertes.

-Lopez de Ceballos, P. (1987). *Un Método para la Investigación-acción participativa*. Madrid: Popular.

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Socioloxía do consumo e identidades culturais**

Subject	Socioloxía do consumo e identidades culturais			
Code	O05G130V01904			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Gómez Suárez, Águeda			
Lecturers	Gómez Suárez, Águeda			
E-mail	agueda@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/etnicsexualidad			
General description	Esta materia pretende acercar ao alumno a realidade da sociedade do onsumo actual e as identidades culturais presentes na cultura contemporánea, co fin de mostrar unha perspectiva que complemente a análise socioeducativa crítica da realidade social.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1.Coñecer os supostos sociolóxicos que están na base dos procesos de intervención educativa (1)	A1	B1
2.Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento de procesos socioeducativos (4)	A7 A11	B3 B8
3.Planificar e organizar proxectos e servizos culturais (11)		B10
4.Deseñar, desenvolver e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural (13)		B13
5.Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía (18)		B15 B19
(x)Número que se corresponde coa competencia específica do Grado		
2.Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento de procesos socioeducativos (4)	A7 A11	

3. Planificar e organizar proxectos e servizos culturais (11)	A1 A4 A7 A11 A16	B1 B10 B13 B14 B15 B20
4. Deseñar, desenvolver e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural (13)	A11	B1 B13 B15
5. Ter capacidade para potenciar as relacións interpersonais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía (18)	A1 A4 A5 A7 A17	B1 B15 B19 B20

Contidos	
Topic	
BLOQUE I: INTRODUCCIÓN.	1.1. Introducción ao desenvolvemento histórico da sociedade de consumo. 1.2. Sociedade industrial. 1.3. Estado de Benestar. 1.4. Sociedades de consumo avanzado.
BLOQUE II: CONCEPTOS:	2.1. Cultura, sociedade e globalización. 2.2. Clase social, ideoloxía e consumo. 2.3. Necesidade e desexo. 2.4. Identidades colectivas e etnicidade. 2.5. Multiculturalidade, deritos humans e cidadanía.
BLOQUE III: CONTEXTOS:	3.1. O proceso de construción do capitalismo español. 3.2. O consumo, un mecanismo simbólico de distinción 3.3. Estilos de vida e estrutura social.
BLOQUE IV: TIPOLOGÍAS:	4.1. Teoría das ideoloxías. 4.2. Capital cultural. 4.3. Construción das identidades culturais: alta cultura, cultura de masas, cultura popular, folclore, cultura virtual. 4.4. Culturas híbridas. 4.5. Hábitos de consumo. Socioloxía aplicada

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	2	15	17
Debates	17	40	57
Presentacións/exposicións	3	4	7
Sesión maxistral	22	44	66
Traballos e proxectos	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballos de aula	El la estudante desenvolverá exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión ol profesor. Pode estar vinculado o su desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/o un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto; Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/o directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver por o/a estuiante.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Sesión maxistral	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Traballos de aula	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.

Debates	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Tests	Description
Traballos e proxectos	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación continua de traballos e actividades realizados na aula, a través da entrega dos traballos ou mediante a observación da participación na aula.	10
Debates	Debates e discusión ordenadas na aula en torno as temáticas tratadas durante o curso	5
Presentacións/exposicións	Exposición, na aula e ante os compañeiros/as, do traballo de investigación, e dos comentarios de textos dos cinco documentos científicos que se van a traballar na aula. Se valorará a sistematización da información, a claridade expositiva, o uso de TICs e a capacidade didáctica de transmisión de contidos.	10
Sesión maxistral	Uso dos contidos da materia nos traballos da aula e/o nos traballos de investigación e comentario dos cinco textos científicos que se traballarán ao longo do cuatriestre.	5
Traballos e proxectos	Realización de dous exercicios: (1) Elaboración dun proxecto de investigación relacionado coa materia e (2) Realización de cinco comentarios de texto (datos o autor, contexto da obra, resumen, ideas principais e comentario crítico persoal) sobre materiais científicos que se traballarán na aula ao longo do cuatrimestre. Nos dous casos terá que presentarse un traballo impreso e entregarse na data do examen.	70

Other comments on the Evaluation

Os alumnos no presenciais deberán examinarse na data oficial de examen a través dunha proba escrita de preguntas abertas sobre o temario da materia. Os alumnos que accedan á segunda convocatoria poderán optar por realizar un traballo escrito que deberán entregar na data oficial de examen ou ben realizar unha proba escrita de preguntas abertas sobre o temario da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Alonso, L. E. y Conde, F., **Historia del consumo en España: una**, Debate,
 GarcíaCanclini, N., **Culturas híbridas. Estrategias para entrar y salir de la modernidad**, Grijalbo,
 Eco, U., **Apocalípticos e integrados ante una cultura de masas**, Lumen,
 Arribas, L. (coord); De Lucas Mantilla, A.; Mañas Ramíres, B. Ortí Mata, M., **Sociología del consumo e investigación de mercados:una guía didáctica**, UNED,

Bibliografía complementaria

Bauman, Zygmunt (2000): *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona. Gedisa.
 Castells, M.; Caraça J.,Cardoso,G. (2013): *después de la crisis*. Alianza. Madrid.
 García Canclini, Nestor (1995): *Consumidores y ciudadanos. Conflictos multiculturales de la globalización*. México. Grijalbo.
 Klein, Naomi (2001): *No logo: el poder de las marcas*. Barcelona. Paidós.
 Martel, Frederic (2010): *Cultura maistream. Cómo nacen los fenómenos de masas*. Madrid. Taurus.
 Ritzer, George (1996): *La McDonalización de l sociedad*. Barcelona. Arial.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201
 Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

IDENTIFYING DATA**Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria**

Subject	Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria			
Code	O05G130V01905			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Fernández González, Ángel			
Lecturers	Fernández González, Ángel			
E-mail	afdez@uvigo.es			
Web				
General description	A materia pretende introducir ao alumnado de Educación Social no estudo dos problemas sociais desde unha perspectiva psicosocial, así como á análise e a intervención na comunidade, primando a participación activa da mesma e a potenciación dos seus recursos. Asimesmo intenta contribuir ao enriquecemento da súa formación aportando conceptos, teorías e ferramentas metodolóxicas para desenvolverse no seu labor con/en grupos, ampliando a súa perspectiva sobre os conflitos intra e intergrupales e as posibilidades de introducir dinámicas que contribúan á cooperación e a resolución consensuada e madura dos problemas da comunidade. Pretende, en suma, amosarlles as potencialidades inherentes á vida grupal fronte ás estratexias individualistas á hora de promover a calidade de vida e o benestar social d@s cidadáns e potenciar o seu labor como mediadores ou facilitadores sociais cedéndolle o protagonismo ós membros da comunidade e fomentando a súa participación en grupos formais e/ou informais.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
B1	Capacidade de análise e síntese
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B17	Iniciativa e espírito emprendedor
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Integrar críticamente os supostos psicosociais que están na base dos procesos de intervención socioeducativa.	A1	B1 B8 B12 B13 B18 B20
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A2 A5	B1 B8 B12 B13 B20
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A4 A5 A7	B1 B4 B12 B13 B20
Asesorar na elaboración, deseño, aplicación e avaliación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas no contexto da comunidade.	A5 A9 A10 A11 A14 A15	B7 B9 B10 B11 B13 B14 B15 B20
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A5	B1 B8
Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas	A7	B1
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural e potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención.	A11 A17	B7 B9 B10 B11 B12 B13 B15 B17 B20

Contidos

Topic	
Introducción:	A dinámica de grupos no contexto da intervención comunitaria
Dinámica de grupos (I): Conceptos básicos	A orixe psicosocial da dinámica de grupos. Definición de dinámica de grupos. Conceptos básicos sobre grupos: características e tipoloxía de grupos; fases de formación: estrutura grupal; cohesión; liderazgo; influencia social; toma de decisións, rendimento.
Dinámica de grupos (II): Técnicas de dinámica de grupos	Clasificación das técnicas grupais. Dinámica de grupos en Educación Social: Técnicas de presentación, coñecemento e confianza, e animación. Técnicas de percepción e de redución de prexuízos Técnicas de comunicación e estilos de dirección Técnicas de cooperación Técnicas de toma de decisións e resolución de conflitos Técnicas de organización e planificación Relacións entre grupos
Intervención psicosocial comunitaria (I): bases teóricas	Bases conceptuais da intervención psicosocial comunitaria: os problemas sociais e a intervención psicosocial, comunidade, sentimento de comunidade, potenciación comunitaria (empowerment), principio de emancipación, cambio comunitario, benestar e calidade de vida.
Intervención psicosocial comunitaria (II): bases metodolóxicas	Bases metodolóxicas da intervención psicosocial comunitaria: avaliación de necesidades, recursos e programas. Técnicas de avaliación. Modelos teóricos da intervención psicosocial comunitaria

Niveis de análise e de intervención psicosocial comunitaria

A intervención psicosocial comunitaria como cambio planificado. Niveis de análise e intervención. Do individuo á comunidade. Os servizos sociais e a intervención comunitaria.
 Ámbitos, contextos e problemas sobre os que intervir. Planificación da intervención: estratéxica, táctica e operativa.
 Programas e proxectos de intervención psicosocial comunitaria.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	20	45	65
Seminarios	15	0	15
Traballos tutelados	0	43	43
Presentacións/exposicións	1	5	6
Titoría en grupo	5	10	15
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Probos de tipo test	1.5	0	1.5
Probos de autoavaliación	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: -Presentación da materia e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. -Detección de coñecementos e expectativas previas en relación á materia, intereses e grao de motivación.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesorado, así como das directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. Adicaranse as derradeiras sesión para a súa exposición.
Seminarios	Actividade eminentemente práctica orientada á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais en relación coa intervención psicosocial comunitaria e a dinámica de grupos.
Traballos tutelados	O alumnado, preferiblemente en grupo, e, de non ser posible esta opción, de xeito individual elaborará un traballo centrado en algún dos aspectos do temario ou realizará un proxecto de intervención con grupos.
Presentacións/exposicións	Exposición oral por parte do alumnado, previa presentación escrita, dos traballos tutelados levados a cabo.
Titoría en grupo	Entrevistas mantidas polo alumnado co profesorado para asesoramento e desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Exposición do labor desenvolvido a nivel comunitario por parte de profesionais de prestixio con vistas a acercar a alumnado á realidade psicosocial de diversos grupos do entorno comunitario.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introdutorias	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Sesión maxistral	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Seminarios	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Traballos tutelados	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Titoría en grupo	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais...). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.

Avaliación		
	Description	Qualification
Seminarios	Asistencia, participación e realización das actividades propostas polo profesorado. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15
Traballos tutelados	Elaboración de pequenas investigacións ou de proxectos de intervención con grupos. Puntuación máxima: ata 2 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 1 punto neste apartado para superar a proba.	20
Presentacións/exposicións	Exposición dos traballos de investigacións ou dos proxectos de intervención con grupos realizados. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15
Probas de tipo test	Realización dun examen tipo test (preguntas con varias opcións de resposta), que incluírá diversas preguntas cortas de carácter aberto adicionalmente, sobre os contidos do temario. Descontaranse os erros dos acertos nas preguntas pechadas. Puntuación máxima: ata 5 puntos da nota final. Punto de corte para aprobar este apartado da materia: responder correctamente á metade das preguntas.	50

Other comments on the Evaluation

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN:

O alumnado deberá entregar a súa ficha debidamente cumprimentada nun prazo máximo de tres semanas facendo constar expresamente a modalidade elixida, o que implica contactar necesariamente co profesorado a principios de curso para comunicarlle a súa elección e poder ser convenientemente avaliado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación tomando como criterio diferencial a asistencia ou non ás clases presenciais e ás titorías grupais, dado que a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe exige a presenza do alumnado sobre todo en aquelas relacionadas coa adquisición de competencias procedementais e actitudinais, o que implica facer un seguimento das asistencias mediante controles. Quen sen notificalo teña una asistencia por debaixo do 70% será considerado a tódolos efectos como non asistente, salvo causa debidamente xustificada.

Nota: o exame oficial do 2º Período(Cuatrimestre) é o 20 de maio ás 16 h. Revisión o 9 de xuño.

1) Modalidade asistencial: A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior, sendo preciso ter superados cada un deles ailladamente.

2) Modalidade non asistencial: A avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final teórico-práctico (50% da nota final, sendo necesario obter como mínimo 2.5 puntos dos 5 que integran este apartado) e pola realización dun traballo tutelado polo profesor que haberá que presentar na data de exame da convocatoria oficial, previa a súa exposición (50% restante da nota, sendo preciso acadar como mínimo 2.5 puntos do total dos 5 que se poden obter neste apartado). A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos dous apartados, sendo preciso superar cada un deles ailladamente.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, gardándose a nota da parte superada, tanto na modalidade asistencial como na non presencial.

Nota: o exame oficial do 2º Período(cuatrimestre) é o 20 de maio, ás 16 h. Revisión, o 6 de xuño, ás 10 h.

Convocatoria de xullo: exame o día 10, ás 16 h. Revisión o 16 de xullo ás 10 h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Marín, M., Troyano, Y. (2011). *Trabajando con grupos: técnicas de intervención*. Madrid: Pirámide.

Aguilar, M.J. (2000): *Cómo animar un grupo*. Madrid: CCS.

Ayestarán, S. (1996):*El grupo como construcción social*. Barcelona: Plural.

Blanco, A., Rodríguez Marín, J. (2007). *Intervención psicosocial*. Madrid: Pearson.

- Bueno Abad, J.R. (2005). *El proceso de ayuda en la intervención psicosocial*. Madrid: Ed. Popular
- Canto, J.M. (2000): *Dinámica de grupos. Aspectos técnicos, ámbitos de intervención y fundamentos teóricos*. Málaga: Aljibe.
- Castaño Fernández, J. (2001): *Juegos y estrategias para la mejora de la dinámica de grupos*. Sevilla: Wanceulen
- Costa, M. & López, E. (1996). *Manual para el educador social*. Madrid: M.A.S.
- Fernández, I. (2012) *Psicología de la intervención comunitaria*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Fischer (1992). *Campos de Intervención en Psicología Social*. Madrid: Narcea.
- Fritzen, J. (1992): *70 ejercicios de dinámica de grupos*. Santander: Sal Terrae.
- González, M.P. (1995): *Orientaciones teóricas fundamentales en psicología de los grupos*. Barcelona: EUB
- Hombrados, M. I.(2013). *Manual de Psicología Comunitaria*. Madrid: Síntesis
- Iglesias, C. (1999): *Educación para la paz desde el conflicto*. Noia: Editorial Toxosoutos.
- Marín, M. e Medina, F. (1997): *El grupo como instrumento de intervención social*. Sevilla: Algaida.
- Martínez, M.C. (2001): *Psicología de los grupos: elementos básicos y dinámica*. Ed. Diego Marín
- Morales, J.F.; Paez, D.; Deschamps, J.C. e Whorchel, S. (1996): *Identidad social. Aproximaciones psicosociales a los grupos y a las relaciones entre grupos*. Valencia: Promolibro.
- Musitu, G., Herrero, J. Cantera, L. & Montenegro, M. (2004). *Introducción a la psicología comunitaria*. Barcelona: Editorial UOC
- Núñez, T. e Loscertales, F (1996): *El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos*. Barcelona: EUB.
- Pérez, M.J. e Torres, C. (1999): *Dinámica de grupos en formación de formadores: Casos prácticos*. Barcelona: Herder
- Saint-Arnaud, Y. (1991): *Participación y comunicación de grupos*. Madrid: Anaya.
- Sánchez Vidal, A. (2007). *Manual de Psicología Comunitaria*. Madrid: Pirámide.
- Shaw, M.E. (1981): *Dinámica de grupos. Psicología de la conducta de los pequeños grupos*. Barcelona: Herder
- Smith, P.B. e Peterson, M.F. (1990): *Liderazgo, organización y cultura. Un modelo de dirección de sucesos*. Madrid: Pirámide.
- Tschorne, P. (2005): *Dinámica de grupo en trabajo social*. Salamanca: Amarú.
- Villa Bruned, J. (1998): *La animación de grupos*. Madrid: Escuela Española.
- Revistas de interés disponibles en Campus de Ourense:
- European review of social psychology*
- Journal of personality and social psychology*
- Revista de psicología social*

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

- Intervención socioeducativa para la inclusión social/O05G130V01405
- Avaluación de programas socioeducativos/O05G130V01901
- Intervención en salud e educación social/O05G130V01902
- Intervención socioeducativa en infancia e adolescencia en situación de riesgo social/O05G130V01501

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

- Educación: Didáctica: Diseño e programación en el ámbito socioeducativo/O05G130V01202
- Diagnóstico e análisis de necesidades socioeducativas/O05G130V01303
- Mediación en conflictos e situaciones de violencia/O05G130V01502
- Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G130V01301

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

IDENTIFYING DATA**Educación ambiental para o desenvolvemento sostible**

Subject	Educación ambiental para o desenvolvemento sostible			
Code	O05G130V01906			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Membiela Iglesia, Pedro			
Lecturers	Membiela Iglesia, Pedro			
E-mail	membiela@uvigo.es			
Web				
General description	Formación inicial dos futuros educadores sociais en educación ambiental para o desenvolvemento sostible			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
B2	Planificación e organización
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica

B9 Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos

B10 Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade

B11 Habilidades interpersoais

B12 Compromiso ético

B13 Autonomía na aprendizaxe

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, relacionados coa EA.	A1	B2
	A2	B3
	A3	B4
	A4	B5
	A5	B6
	A6	B7
	A7	B8
	A8	B9
	A9	B10
	A10	B11
	A11	B12
	A12	B13
	A13	
	A14	
	A15	
	A16	
	A17	
	A18	
	A19	
	A20	
2. Contribuír a desenvolver nos alumnos de Educación social as capacidades que lles permitan coñecer e valorar a contorna natural, así como as súas posibilidades de acción e de coidado.	A1	B2
	A2	B3
	A3	B4
	A4	B5
	A5	B6
	A6	B7
	A7	B8
	A8	B9
	A9	B10
	A10	B11
	A11	B12
	A12	B13
	A13	
	A14	
	A15	
	A16	
	A17	
	A18	
	A19	
	A20	

Contidos

Topic

Introducción ao medio ambiente (*)

Concepto e fundamentos da Educación Ambiental (*)

Problemas ambientais na actualidade (*)

Actividades e xogos para a Educación Ambiental. (*)

Recursos para a Educación Ambiental (*)

Deseño e elaboración de programas de Educación ambiental. (*)

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	20	10	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Prácticas de laboratorio	10	18	28

Traballos tutelados	10	25	35
Informes/memorias de prácticas	0	20	20
Probos de tipo test	2	0	2
Observación sistemática	0	10	10
Traballos e proxectos	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc)
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos tutelados	Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Avaliación dos contidos expostos polo profesor nas diferentes sesións.	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	Avaliación dos coñecementos e habilidades adquiridos nas visitas e actividades de campo.	10
Prácticas de laboratorio	Avaliación da memoria de actividades prácticas realizadas.	30
Traballos tutelados	Avaliación dos documentos entregados	30

Other comments on the Evaluation

- De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo.
- Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.
- Para a data oficial de exames consultar a web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Astor Camino, X., Paredes Ribadulla, X. e L. Alberto Samartín, **Contaminación e reciclaxe. Materiais e experiéncias sobre medio ambiente**, Edicións Xerais,

Bureau Veritas Formación, **Manual para la formación en medio ambiente**, Editorial Lex Nova,

Cascón, P. e L. Martínez Ten, **En busca de los objetivos del milenio (4)**, Editorial Catarata,

Chouza, M. e R. Cid, **Consumo e ecoloxía**, Xunta de Galicia,

Flor Perez, J.I., **Hablemos de medio ambiente**, Editorial Pearson,

Del Val, A., **El libro del reciclaje**, Ediciones Integral,

García Gómez, J. e J. Nando Rosales, **Estrategias didácticas en Educación Ambiental**, Ediciones Aljibe,

Granados Sánchez, J., **Manual de medio ambiente y sostenibilidad**, Editorial Dykinson,

Juanbeltz Martínez, J.I., **Materiales didácticos para la Educación Ambiental**, Editorial Praxis,

Kramer, F., **Educacional ambiental para el desarrollo sostenible**, Ediciones Catarata,

Kramer, F., **Manual práctico de educación ambiental. Técnicas de simulación, juegos y otros métodos educativos**, Ediciones Catarata,

Nogueiras Hermida et al., **A Natureza na cidade. Actividades para a Educación Ambiental**,

Otero Pastor, I., **Educación Ambiental**, Ediciones de las Ciencias Sociales,

Rahola Ruis Heredia, A., **Educación, Medio ambiente y Didáctica del Entorno**, Editorial Popular,

Sánchez Cañete, F.J., **Juegos y actividades de cultura ambiental y cambio climático**, Ediciones Mágina,

Servicio de estudos e publicacións da Consellería de Agricultura, Gandería e Montes, **Programa de educación Ambiental O bosque**, Xunta de Galicia,

---

Unesco, **Cómo construir un programa de educación ambiental**, Editorial Los libros de la catarata,

---

Velázquez de Castro, F., **Educación Ambiental. Orientaciones, actividades, experiencias y materiales**, Ediciones Narcea,

---

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Other comments

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O alumnado que non asista regularmente a clase deberá poñerse en contacto co profesor para establecer un sistema de avaliación equivalente.

IDENTIFYING DATA**Educación intercultural e para a paz**

Subject	Educación intercultural e para a paz			
Code	O05G130V01907			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator				
Lecturers				
E-mail				
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B12	Compromiso ético
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)	A3	
Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A10	B18
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía	A19	
Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega		B3
Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade		B12
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional		B12

Contidos

Topic	
Formulacións teóricas e metodolóxicas.	Educación para a paz antes da II Guerra Mundial O labor da ONU e a UNESCO desde a súa creación Aportacións da Investigación para a paz Movementos sociais, pacifistas e sociopedagóxicos actuais
Componentes.	Dereitos Humanos. Desarme. Desenvolvemento. Comprensión Internacional. Interculturalismo. Educación e resolución de conflitos
A educación para a convivencia e a cidadanía.	Educación para a paz e democracia Educación para a paz e integración minorías Inmigración Educación para a cidadanía en institucións de Educación non formal

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	18	27	45
Seminarios	5	7.5	12.5
Traballos de aula	8	16	24
Traballos tutelados	4	20	24
Presentacións/exposicións	8.5	34	42.5
Actividades introdutorias	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballos de aula	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de titoría do profesor/a
Traballos tutelados	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de titoría do profesor/a
Presentacións/exposicións	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de titoría do profesor/a

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Os temas abordados na sesión maxistral serán obxecto de exame con preguntas a desenvolver	40
Seminarios	As conclusións dos seminarios serán recollidas cunha reflexión persoal sobre o tema tratado	10
Traballos de aula	Serán traballos en pequenos grupos que se recollerán en datas establecidas na aula	15
Traballos tutelados	Son traballos en grupos pequenos, cunha supervisión constante por parte do profesor/a	20
Presentacións/exposicións	Os traballos realizados en pequenos grupos serán expostos e debatidos diante da clase, valorándose o dominio do tema, a claridade e a capacidade de resposta ás preguntas do profesor/a e compañeiros/as	15

Other comments on the Evaluation

A avaliación será continua, comentando co alumnado a súa situación en cada momento, e no caso de non ser superada na primeira convocatoria de avaliación, continuará os traballos pendentes ata a convocatoria de nullo.

Para non asistentes, pódese deseñar unha actividade semellante naqueles apartados que non requiren presenza (traballos tutelados e exposición 35%) , podendo obter por isto a mesma puntuación que os asistentes, mentres a proba escrita acumula as demais porcentaxes (65%), ata chegar á posibilidade de nota máxima.

FECHA EXÁMENES: A indicada e aprobada como data oficial pola Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

- CID, X. M. DAPIA, M. D. HERAS, P. e PAYÁ, M., **Valores transversales en la práctica educativa**, Madrid: Síntesis,
- LUQUE, P. A. (Coord), **LUQUE, P. A. (Coord 2003): Educación social e inmigración. Congreso Internacional de Pedagogía Social.**, de Pedagogía Social. Universidad de Sevilla.,
- JARES, X.R., **Educación para la paz. Su teoría y su práctica.**, Madrid: Popular.,
- PERES, A. e VIEIRA, eds, **Educação para a paz, a justiça e a solidariedade**, Leiría. Instituto Politécnico de Leiría,
- IGLESIAS DÍAZ, A., **IGLESIAS DÍAZ, A. (1995): Por unha Europa de paz, multiétnica e intercultural.**, Santiago: Comité do I Congreso Europeo de Educación para a Paz,
- JARES, X. R. (Coord.), **JARES, X. R. (Coord.) (2008): Educación e Paz I, II e III**, Vigo: Edicións Xerais,
- TOURIÑAN, J. M. e SANTOS, M. eds., **Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional**, Santiago: Xunta de Galicia,
- CID, X. M.; DOMÍNGUEZ, X. C. & SOUTELO, R. (Coords.), **Migracións naGalicia contemporánea. Desafíos para a sociedade actual**, Santiago: Sotelo Blanco,
- CID, X. M., **CID, X. M. (1994): Unha cultura da paz nunha sociedade violenta. En FIDALGO, X. (coord.): A cultura da violencia**, Ourense: LOAS./ Universidade de Vigo.,
- LUCAS, J. de, **El desafío de las fronteras . Derechos Humanos y xenofobia frente a una sociedad plural.**, Madrid: Temas de hoy,
- MONCLÚS, A. (Coord.), **MONCLÚS, A. (Coord.) (2001) : Educación para el desarrollo y Cooperación Internacional.** Internacional. Madrid : Editorial Complutense.,
- MULLER, J.M., **Significado de la noviolencia.**, Madrid: CAN,
- BAIGES, S. e outros, **Las ONGs de desarrollo en España.**, Barcelona: Flor del Viento,
- GONZÁLEZ, S., **Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe.**, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco,
- LEDERACH, J. P., **Educar para la paz**, Barcelona: Fontamara.,
- MESA, M. (Ed.), **Educación para el desarrollo y la paz. Experiencias y propuestas en Europa.**, Madrid: Popular.,
- TUVILLA, J. (Comp.), **La escuela: instrumento de paz y solidaridad.**, Sevilla: MCEP,
- AGUILAR, M. J. (Dir.), **Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI.**, Albacete: UCLMMCYT,(edición en DVD-ROM).,
- JARES, X. R., **Técnicas e xogos cooperativos para tódalas idades.**, A Coruña: Vía Lactea,
- SEMINARIO PERMANENTE DE EDUCACIÓN PARA A PAZ, **En son de paz. Propostas didácticas para as aulas.**, Muros: Toxosoutos,
- UNESCO, **Como actuar juntos a favor de la Educación para la Comprensión Internacional: participando en el Plan de Escuelas Asociadas de la UNESCO.Manual Práctico. UNESCO.**,
- Pedagogía Social. Revista interuniversitaria,**
- Revista Galega de Educación,**
- Cuadernos de Pedagogía,**
- Cid, X.M.; Carrera, Mª V.; Díaz, C., **A Paz. Punto de (25) Encontro (s) de Educadores e Educadoras**, Santiago: Andavira,

---

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Xerontoloxía e educación social**

Subject	Xerontoloxía e educación social			
Code	O05G130V01908			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language				
Department	Análise e intervención psicossocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mvazquezv@uvigo.es			
Web	http://http://193.146.32.240/tema1213/claroline/course/index.php			
General description	(*)La materia pretende habilitar competencias técnicas de para trabajar con personas mayores, con sus cuidadores formales y familiares y con la sociedad, aproximándonos a cuestiones fundamentalmente prácticas sobre el envejecimiento y las especificidades geriátricas.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
B1	Capacidade de análise e síntese
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B17	Iniciativa e espírito emprendedor
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecemento dos contextos de traballo e as necesidades nos eidos concretos comunitarios e especializados da Intervención Profesional do Educador en Xerontoloxía.	A5 A14	B13 B15 B17
Comprensión do proceso de avellentamento fisiolóxico e os Síndromes Xeriátricos que condicionan a velez con enfermidade.	A1 A10 A15	B1 B7
Detectar os mitos, estereotipos e as respostas sociais ante a velez e os valores propios das persoas de idade avanzada, e promover a atención centrada na persoa.	A4	B8

Capacidade para a recoñecer as limitacions funcionais no proceso de avellentamento normal.	A2 A7	B10
Utilización de ferramentas e técnicas de Valoración Xerontolóxica especializadas para o desenvolvemento de Programas Individualizados de atención e a realización de informes xerontolóxicos.	A4	B1 B7 B9
Manexo dos recursos e ferramentas para desenvolver Programas de Intervención Xeragóxica para Persoas Maiores, Cuidadores e para os Centros de Atención Xeriátrica.	A5 A14 A17	B11
Entrenamento en técnicas e habilidades específicas para o desenvolvemento da prevención do avellentamento e a promoción do Avellentamento Activo e a mellora da vida n vellez (empowerment xerontoloxico), coa práctica da Intervención Xeragóxica.	A2	B10
Adquirir técnicas de intervención preventiva para a dependencia xeriátrica e a adaptación de contextos de vida para as persoas maiores en situación de dependencia	A2 A14	B4 B20
Manexo de o recursos de Comunicación e Intervención Xeraxóxica eficaz con Personas Maiores con síndromes asociados e Cuidadores profesionais e/ou familiares.	A2 A4	B18
Coñecemento sobre estratexias de intervención xeragóxica ante o enfermar, a morte e o duelo para Personas Maiores, Profesionais e familiares.	A9 A11 A14	B11 B12 B14

Contidos

Topic	
1.Necesidades, demandas e recursos de Atención en Xerontoloxía Social.	1.1 Conceptos en Xeriatria e Xerontoloxía 1.2 Demografía sociosanitaria xeriátrica
2. Intervención Xerontolóxica: Programas e experiencias	2.1 Guías para o desenvolvemento de Programas de Intervención. 2.2 Deseño dun programa Xeragóxico: propostas 2.3 Elaboración de Informes de resultados.
3.Dependencia e Vellez: Síndromes xeriátricos. Intervención xeragóxica.	3.1 Concepto de síndrome xerontoloxico 3.2 Grandes síndrome en xeriatria 3.3 O Síndrome demencial senil.
4. Estratexias e Técnicas de valoración xerontolóxica, Escalas, test e ferramentas de avaliación.	4.1 Casos practicos. Obradoiro 4.2 Traballo de campo
5. A Planificación da atención especializada	5.1 Deseño dun programa Xeragóxico 5.2 Elaboración de Informes de resultados.
6.Técnicas de traballo xeriátrico e de Comunicación en xerontoloxía	6.1 Síndromes sensoriais e especificidades en comunicación con persoas maiores 6.2 Comunicación en situacións patolóxicas. 6.3 Comunicación na terminalidade

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	1	2
Sesión maxistral	22.5	12.5	35
Saídas de estudo/prácticas de campo	1	14	15
Traballos tutelados	15	45	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
Foros de discusión	2	1	3
Seminarios	4.5	7.5	12
Probas de tipo test	1	5	6
Traballos e proxectos	1	5	6
Estudo de casos/análise de situacións	1	5	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Sesion de presentacion da materia, dos recursos bibliograficos, informacion web , contidos e sistemas de avaliacion.
Sesión maxistral	Exposicions participativas mediante presentacions de Temas Teóricos e Prácticos, seminarios e exercicios a desenvolver polo Alumnado
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas Técnicas a diferentes Centros; servizos e Programas de Atención Xerontoloxica públicos e Privados, con sesións de avaliacion posterior
Traballos tutelados	Revisions tematicas e presentacion de traballos feitos polo alumnado, baixo a tutela do Profesor

Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e se realizan exercicios da avaliacion de coñecementos
Foros de discusión	Actividade individual na que se debaten de xeito virtual diferentes propostas de analise e intervencion xerontoloxica
Seminarios	Actividades encamiñadas a profundizar naqueles aspectos masi relevantes ou tematicas especificas de interese para o Alumnado

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introdutorias	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Seminarios	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Traballos tutelados	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Resolución de problemas e/ou exercicios	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Foros de discusión	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Tests	Description
Traballos e proxectos	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Estudo de casos/análise de situacións	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos

Avaliación

	Description	Qualification
Saídas de estudo/prácticas de campo	Faranse Visitas Tecnicas tuteladas a centros e Programas de Atencion a Maiores, con Informes realizados polo Alumnado	10
Traballos tutelados		50
	  O Alumnado, de xeito individual e grupal fara revisions e presentacions de Temas e Proxectos relacionados coa Intervencion e Apoio as Persoas Maiores, as suas familias, os cuidadores e a Sociedade	
Resolución de problemas e/ou exercicios	proba teorica mediante cuestionarios tipo test e pregunta curta	3
Foros de discusión	Propoñense Temas para a discusion grupal na plataforma TEMA	2
Seminarios	Nos Seminarios, cda Alumno/a realizará unha revision sobre os coñecementos actuais nos Temas propostos	5
Probas de tipo test	Valorar os resultados da aprendizaxe do alumno en relación aos obxectivos propostos para Alumnado NON presencial	30

Other comments on the Evaluation

O Alumnado non presencial debera facer os Traballos Tutelados, a Visita Tecnica e a realizacion da proba test e preguntas curtas de coñecemento teórico e práctico.

Asi mesmo os alumnos que non demostren acadar as competencias basicas da materia na convocatoria de xuño, teraen dereito a realizar a convocatoria de Xullo. Nembargantes, as competencias xa acadadas na avaliacion de Xuño poderanse conservar como superadas para a convocatoria de Xullo.

DATA EXAMES: A sinalada e aprobada como na data oficial pola Facultade.

Consultar: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Bermejo, L. Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores. Guía de buenas prácticas. Editorial Médica Panamericana. Madrid, 2010

Brooker, D. Person-Centred Dementia Care: Making Services Better. Jessica Kingsley Publishers, 2006 ISBN: 1846425883, 9781846425882

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Programas de educación social na terceira idade/O05G130V01911

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación e animación sociolaboral/O05G130V01701

Other comments

O incremento de persoas maiores en España, e especialmente en Galicia fai precisa a formación de novos profesionais para traballar en Equipo, capaces de avaliar situacións específicas.

A xeración de postos de traballo neste sector de atención xerontolóxica constitúe un reto docente e de formación continuada para os profesionais.

A xerontoloxía é unha materia de presente e futuro de necesidade imperante.
